

Tautinių

BENDRIJŲ NAUJIENOS

2025 Nr. 2 (93)

Nuotr. iš TMD archyvo

Minint Tautinių bendrijų dieną
nusipelnusiems tautinių mažumų atstovams
ir visuomenės veikėjams įteikti Tautinių
mažumų departamento apdovanojimai.

Apdovanojimai

Gegužės 21 d. Šv. Kotrynos bažnyčioje įvykusio iškilmingo nusipelnusių tautinių mažumų atstovų ir visuomenės veikėjų apdovanojimo akimirkos.

Gerbiami skaitytojai, antrasis 2025-ųjų ketvirtis tautinėms bendrijoms buvo kupinas svarbių įvykių. Vienas tokių – įspūdingas Tautinių bendrijų dienos paminėjimas, prasidėjęs iškilminga nusipelnusiųjų apdovanojimu ir užbaigtas festivaliu Klaipėdoje ir tautinių bendrijų prisistatymu Rumšiškėse. Tautinių mažumų departamento bendradarbiaujant su Britų taryba Lietuvoje surengta konferencija, kurioje aptarti tautinėms bendrijoms svarbūs su kintančios tautinės įvairovės iššūkiais ir privalumais susiję klausimai, sulaukė daugiau kaip 200 dalyvių ir pritraukė per 30 pranešėjų.

Šis ketvirtis tautinėms bendrijoms svarbus ir tuo, kad įgyvendinant nuo šių metų pradžios įsigaliojusio Tautinių mažumų įstatymo nuostatas, Tautinių mažumų departamentas parengė ir gegužės 28 d. Departamento direktoriaus įsakymu patvirtino Tautinių mažumų tarybos nuostatus, kuriuose detalai aprašyti tarybos tikslai, funkcijos, teisės ir darbo organizavimo principai. Birželio 18 d. prasidėjo Tautinių mažumų tarybos narių rinkimai.

Tautinės bendrijos aktyviai įsitraukė į šalies kultūrinį gyvenimą, organizuodamos įvairius renginius, pristatančius savo tautos tradicijas, žymius žmones, paminėdamos istorinius įvykius. Apie daugelį įvykių ir renginių primins leidinyje pateikta informacija, kurios įvairovė priklauso nuo bendruomenių ir leidėjų bendradarbiavimo. Dėkojame, kad dalijatės informacija apie savo renginius, projektus, aktyviausius žmones. Nuoširdžiai dėkojame už Jūsų jau pateiktus ir būsimus pasiūlymus leidinio tobulinimui. Dėkojame už bendrystę ir bendradarbiavimą.

Leidėjai

Leidžia VšĮ Tautinių bendrijų namai
Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius
Tel.: 0 5 216 0408
El. p.: info@tbn.lt

Leidinį remia Tautinių mažumų departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

ISSN 2029-7394
Tiražas: 600 vnt.

Leidinių spaudai parengė VšĮ „Bendrauk, ugdyk save, keiskis“
Maketavo Šarlota Jaraitė-Bovina
Spausdino UAB „Spaudos praktika“
Leidėjų nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone

AKTUALIJOS

Iškilminga apdovanojimų ceremonija Šv. Kotrynos bažnyčioje	2
iN'25 forumas sulaukė daugiau nei 200 dalyvių	5
Kelionė per tautų kultūrą Klaipėdoje	6
Tautų paveldas pristatytas Rumšiškėse	8
Vilniuje paminėta Tarptautinė romų diena	9
Mokėsi kurti žinią apie romų genocidą	10
TMD žinios	11

JUOS PRISIMENAME

„Dačija“ mini Marijos Lupu Radvilienės 400-ąsias metines	12
---	----

MOKSLO DARBAI

Tarptautiniame renginyje – Lietuvos ir orientalistikos sąsajos	14
Mandagumo abėcėlė	16

PATIRTYS

Buvo tik mėnuo išmokti kalbėti lietuviškai	17
Mes jau pripratome gyventi Lietuvoje	18
Svarbu ne tik užsispyrimas, bet ir palaikanti aplinka	20

KULTŪRA

Kultūros tiltus tiesia Kauno armėnų bendrija	22
Ansambliis „Hałas“ švenčia 15-ąjį gimtadienį	24
„Heimatgruss“ gilinasi į polifoninį dainavimą	26
„Ilsu“ dalyvavo tarptautinėje jaunimo stovykloje	26
Lietuvos totorių Krymo paveldas	27
Paminėtas Krymo totorių tautos genocido aukų atminimas	28
Labdaros koncertas „Su Ukraina širdyje“	29
Vera Civenkova: „Noras piešti lydi nuo vaikystės“	29

LIETUVA IR BENDRUOMENĖ

Gudų kultūros draugija Lietuvoje	30
Išvažiuojamas apskritasis stalas – diskusija Dieveniškėse	32

Iškilminga apdovanojimų ceremonija Šv. Kotrynos bažnyčioje

Gegužės 21 d. Lietuvoje minint Tautinių bendrijų dieną Šv. Kotrynos bažnyčioje įvyko Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės organizuotas iškilmingas nusipelnusių tautinių mažumų atstovų ir visuomenės veikėjų apdovanojimas.

Tautinių bendrijų atstovus sveikino Seimo Kultūros komiteto pirmininkas Kęstutis Vilkauskas, premjero patarėjas tautinių bendrijų ir teisės klausimais Aleksandr Radčenko.

„Šiandien, minint Tautinių bendrijų dieną, nuoširdžiai dėkoju tiems, kuriems netrukus įteiksime Tautinių mažumų departamento apdovanojimus. Jūsų padaryti darbai maloniai stebina ir įkvepia mus visus. Kreipiuosi ir į tuos, kuriems šiandien apdovanojimų neįteikiame, nes galbūt mūsų nepasiekė informacija apie jūsų daromus darbus, gal pritrūko apdovanojimų komisijos balsų, ir į tuos, kurie šiandien į šventę atėjo pabūti kartu ir pasidžiaugti. Ne kiekvienas mūsų gali padaryti didelius dalykus, bet kiekvienas su meile galime daryti mažus darbus, kurių visuma yra ne mažiau svarbi už didelius. Todėl iš visos širdies dėkoju visiems už tūkstančius projektų, tūkstančius renginių, koncertus, festivalius, parodas, stovyklas, už tyrimus, už parašytas knygas, darbą su jaunimu. Įvairių tautybių ir religijų žmonės kūrė nepriklausomą valstybę, kurią šiandien mes vadiname Lietuva. Jie kartu su lietuviais stovėjo Baltijos kelyje, dalyvavo Sąjūdyje, – sveikindamas šventės dalyvius prieš apdovanojimų ceremoniją kalbėjo Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorius Dainius Babilas. – Lietuvai reikia tautinių bendrijų. Reikia jūsų aktyvumo, jūsų įsitraukimo, pagalbos“.

„Reikia išsaugoti savo tapatybę, perduoti tradicijas jaunajai kartai, praturtinti Lietuvą daugiakultūriškumu ir tuo pačiu įveikti priešpriešą kitos tautybės žmogui, išlaikant tvirtą pilietinę poziciją“

Dainius Babilas

Departamento apdovanojimai buvo įteikti Lietuvos tautinių mažumų kultūrą, tapatumą ir tarpkultūrinį dialogą puoselėjantiems žmonėms.

Didieji garbės ženklai įteikti:

Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Judaikos tyrimų centro vadovei, Žydų kultūros paveldo kelio asociacijos savanorei **dr. Larisai Lempertienei** už Lietuvos žydų istorinės atminties puoselėjimą, išskirtinius nuopelnus judaikos tyrimų srityje, reikšmingą indėlį į Lietuvos žydų istorijos išsaugojimą bei sklaidą.

Nuotr. autorius Donatas Stankevičius.

Larisa Lempertienė

„Jaučiuosi labai nedrąsiai įvertinta tokiu apdovanojimu ir džiaugiuosi savo kolegomis, su kuriais kartu bandome išnarplioti žydų dokumentinio paveldo lobius. Prie visų negandų, prie dokumentų ir knygų naikinimo, išliko didžiulis žydų kultūros paveldas. Įsivaizduokite, koks čia vyko gyvenimas, jei po visų naikinimų mes turime neištirtų, neišrūšiuotų, nekataloguotų lobių. Ir kiekvienas išlikęs dokumentas yra labai svarbus. Kad ir atvirukas. Iš vienos pusės gražiai nuspalvintas vaizdas, kitoje – žmogaus laiškas, kuriame aprašomas kasdieninis gyvenimas Vilniuje ar kitoje vietovėje“, – prieš apdovanojimą „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė dr. Larisa Lempertienė. Apie jos ir jos kolegų atradimus parašytas ne vienas straipsnis, sukurti televizijos reportažai, surengtos parodos, atskleidžiančios vis naujus faktus apie XX a. vidurio gyvenimą.

Nepriklausomybės akto signatarui **Česlavui Okinčic** už ypatingai reikšmingą ir ilgametę veiklą,

prisidėjusią prie nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo ir stiprinimo, už tvirtą pilietinę laikyseną, svarbias įžvalgas ir neįkainojamą patirtį, padėjusią formuoti valstybės požiūrį į tautines bendrijas,

grindžiamą pagarbą, tarpkultūriniu dialogu ir bendruomeniškumu.

„Esu neparastai laimingas už tą apdovanojimą ir vertinu tai, kaip mano 36-erių metų darbo įvertinimą. Man teko kurti Tautinių mažumų departamentą ir Tautinių mažumų įstatymą. Dirbau prie lenkų identiteto Lietuvoje atkūrimo steigiant nepriklausomą organizaciją Lietuvos lenkų sąjungą. Įkūriau lenkų radijo stotį „Znad Wili“, lenkų dienraštį „Gazeta Wileńska“. Kai dirbau Lietuvos prezidento Valdo Adamkaus patarėju, man teko bendradarbiauti su pasaulio atstovais siekiant įkūnyti mūsų norą tapti NATO ir ES nariais. Ir esu be galo laimingas, kad mums tai pavyko, – po apdovanojimo kalbėjo Česlav Okinčic. – Didžiuojuosi, kad 18 metų kaip lenkas buvau Vilniaus universiteto tarybos narys. Kviečiu visus tautinių bendrijų narius pabrėžti, kokios tautybės jūs esate. Tautinė ir kultūrinė įvairovė yra didžiausias Lietuvos turtas.

Geopolitinė situacija verčia mus, nepaisant, kad esame NATO nariai, rūpintis savo saugumu, todėl kviečiu tautines bendrijas jungtis į Lietuvos šaulių sąjungą, įsteigiant savo kuopą. Lenkai jau įsteigė Tado Kosčiuškos kuopą. Manau, kad mes visi turime ruošti blogiausiam. Jei būsime pasiruošę, mūsų laukia geriausi laikai“.

Aukso garbės ženklai įteikti:

Kėdainių krašto muziejaus direktoriui **Rimantui Žirguliui** už ilgametę edukacinę ir projektinę veiklą, holokausto aukų atminimo išsaugojimą ir iniciatyvas muziejinėje bei bendruomeninėje veikloje, atveriančias erdves tarpkultūriniam dialogui, stiprinančias visuomenės sąmoningumą bei pagarbą istorinėms patirtims. Visuomeninės Rasų kapinių draugijos pirmininkui **Dariušiui Žibort** už visuomeninę veiklą stiprinant

bendruomeniškumą, pilietinę atsakomybę, už reikšmingą indėlį, saugant kultūros paveldą – vieną svarbiausių istorinės atminties vietų – Rasų kapines. Vilniaus latvių draugijos narei **Veltai Žygurei Anužienei** už ilgametę visuomeninę, akademinę ir kultūrinę veiklą, išskirtinį indėlį puoselėjant lietuvių ir latvių kultūrinį dialogą, įvairovės ir pagarbos skatinimą, latvių kultūros sklaidą Lietuvoje. Kauno armėnų bendrijos nariui **Ovikui Džilavjan** už Kauno armėnų bendrijos įkūrimą, aktyvų dalyvavimą neformaliojo ugdymo veikloje ir nuopelnus Lietuvos armėnų kultūrai bei jos išsaugojimui, pavyzdinį armėnų tautinės mažumos tapatumo puoselėjimą, jaunosios kartos ugdymą, integracijos skatinimą.

Sidabro garbės ženklai įteikti:

Baltijos regiono romių asociacijos vadovei **Vaivai Poškaitei-Kovaliuk** už indėlį stiprinant romų tautinės bendruomenės matomumą Lietuvoje, sėkmingą projektinę veiklą, svariai prisidedančią prie romų tautinės mažumos padėties gerinimo, romų kultūros sklaidos, tautinės tapatybės išsaugojimo. Lietuvos Tautodailininkų sąjungos narei, asociacijos „Verbų aristokratija“ steigėjai ir pirmininkei **Renatai Rynkevičiūtei-Jančiauskienei** už nuopelnus ir indėlį į Lietuvos tautinių mažumų kultūros, Vilniaus krašto verbų rišimo tradicijų puoselėjimą bei šio amato perdavimą jaunajai kartai, už aktyvią visuomeninę ir ugdomąją veiklą. Istorinės Lietuvos Respublikos Prezidentūros Kaune vadovei **Renatai Mikalajūnaitei** už išskirtinį asmeninį indėlį puoselėjant tarpkultūrinį dialogą Kaune, istorinio ir kultūrinio paveldo sklaidą, tautinės santikos puoselėjimą ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo gerosios patirties pavyzdį. Vilniaus ukrainiečių bendrijos nariui **Juozui Valiušaičiui** už ilgametį darbą stiprinant Lietuvos ir Ukrainos ryšius, bendros lietuvių ir ukrainiečių istorinės atminties išsaugojimą, reikšmingų abiem tautoms projektų įgyvendinimą. Švenčionių rajono žydų bendruomenės pirmininkui **Moisejui Šapiro** už išskirtinį indėlį į žydų istorinės atminties išsaugojimą, ilgametę visuomeninę veiklą integracijos srityje, jaunosios kartos ugdymą, nuopelnus Lietuvos tautinių mažumų kultūrai. Ilgamečiam Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ nariui **Dariui Skramtai** 35-erių metų bendrijos „Dačija“ sukakties proga už išskirtinį indėlį į moldavų ir rumunų bendruomenės kultūrinį gyvenimą, moldavų–rumunų vokalinio ansamblio „Dačija“ įkūrimą ir aktyvią veiklą, skirtą šios tautinės bendrijos tapatybės saugojimui ir puoselėjimui Lietuvoje. Neformalaus ugdymo organizatorei **Dianai Butrimienei** už jaunosios kartos ugdymą, tolerancijos ir tarpkultūriškumo gebėjimų stiprinimą, reikšmingą indėlį puoselėjant tautinių mažumų kultūrą Rytų

Lietuvoje, aktyvią projektinę veiklą, gerosios patirties sklaidą ir profesionalumą.

Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos instituto Etninių tyrimų skyriaus vyresniajai mokslo darbuotojai dr. **Monikai Frėjutei-Rakauskienei** už ilgalaikį įdirbį tautinių mažumų tematikoje įgyvendinant mokslinius tyrimus, susijusius su vyraujančių visuomenėje stereotipų ir nuostatų apie tautines mažumas dekonstravimu, gilesniu tautinių mažumų integracijos į šiuolaikinę visuomenę pažinimu, etninio nepakantumo raiškos ir diskriminacijos prevencija daugiaetninėje Lietuvos visuomenėje.

Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centro projektų vadovei **Tatjanai Kononovai** už nuoseklią, reikšmingą ir su ypatingu atsidavimu vykdomą veiklą puoselėjant Klaipėdos miesto tautinių bendrijų tradicijas ir kultūrinį paveldą bei atsidavimą daugiakultūrės Klaipėdos vertybėms.

Atminimo dovanos įteiktos:

Vokiečių bendrijos muzikos vadovei ir vokalo pedagogai **Rimai Kurienei** už aktyvų bendruomeniškumo skatinimą, veiklos organizavimo tobulinimą ir reikšmingą indėlį keliant Vilniaus vokiečių bendruomenės choro meninį lygį bei profesionalumą.

Lietuvos rusų susirinkimo Kauno klubo „Nadežda“ narei **Verai Svincovai** 75-erių metų sukakties proga už ilgametę visuomeninę veiklą, Lietuvos kultūrinės darnos puoselėjimą, atvirų paskaitų organizavimą atskleidžiant Sidabro amžiaus rusų literatūros sąsajas

su Lietuvos kultūra.

Padėkos raštai įteikti:

Visuomeninės Rasų kapinių draugijos narei, licencijuotai gidei **Alinai Obolevič** už ilgametį, nuoseklų ir įkvepiantį darbą išsaugant istorinį paveldą – Rasų kapines, liudijančias ne tik esminius Vilniaus ir Lietuvos istorijos etapus, bet ir amžinybėn išėjusias iškilias asmenybes, palikusias reikšmingą pėdsaką Lietuvos istorijoje.

Vilniaus ukrainiečių bendrijos narei **Yuliiui Chumak** už aktyvų dalyvavimą Vilniaus ukrainiečių bendrijos ir Lietuvos ukrainiečių moterų sąjungos veikloje, aktyvų dalyvavimą visuomeninėje ir labdaringoje veikloje, tvirtą pilietinę poziciją ir savanorystę.

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Kultūros paveldo specialistei **Jurgitai Jackeivičiūtei** už ilgametę edukacinę ir projektinę veiklą, nuoseklų žinių perdavimą jaunajai kartai, Lietuvos žydų kultūros ir paveldo aktualizavimą.

Visuomeninės Rasų kapinių draugijos narei, Maltos ordino savanorei **Irminei Kalimbet** už nuoširdžią ir atsakingą veiklą stiprinant socialinį ryšį bei kuriant prasmingą tarpusavio supratimą Lietuvos visuomenėje, už išskirtinį atsidavimą bendruomeninei veiklai ir pastangas telkiant žmones bendrystei prižiūrint seniausias Vilniuje išlikusias Rasų kapines.

Parengta pagal TMD inf.

Apdovanojimų ceremonijoje grojo Yevgenii Musijets (bajanas), Davit Avetisyan (saksofonai, dūdukas), Borisas Kirzneris (smuikas), Tadas Daujotas (šofarai).

iN'25 forumas sulaukė daugiau nei 200 dalyvių

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (Departamentas), bendradarbiaudamas su Britų taryba Lietuvoje, gegužės 22–23 d. Vilniuje surengė tarptautinį forumą „iN'25: Integracijos ir įtraukties forumas“. Renginyje subūrė daugiau nei 30 pranešėjų ir 200 dalyvių iš Lietuvos ir užsienio šalių bei apėmė 12 aktualių temų, susijusių su tautinėmis mažumomis ir integracija.

„Kelerius pastaruosius metus gyvename naujoje kultūrinės ir tautinės įvairovės realybėje. Ji ne tik kelia naujus iššūkius, kuriuos turime įveikti, bet ir formuoja naujas galimybes, kuriomis galime pasinaudoti. Todėl gegužės 21-osios UNESCO kvietimas pasitelkti įvairovę pažangai, yra nepaprastai aktualus ir mūsų forumui“, –

atidarydamas iN'25 forumą sakė Departamento direktorius Dainius Babilas.

iN'25 forumo temų įvairovė apėmė platų spektrą – nuo įtraukties pilietinės visuomenės kūrimo iki medių naratyvų, socialinės sanglaudos iššūkių, politikos vizijų bei dirbtinio intelekto galimybių integracijoje. Įžvalgomis dalijosi geriausi savo sričių ekspertai: ESBO Aukštojo komisaro tautinių mažumų klausimais biuro vyriausioji patarėja dr. habil. Elżbieta Kuzborska-Pacha, pranešėjai iš užsienio Dries Depoorter ir dr. Justin Lane, akademikės dr. Monika Frėjutė-Rakauskienė ir doc. dr. Laura Kamandulytė-Merfeldienė, Britų tarybos Lietuvoje atstovė Simona Plienaitytė-Mikaliūnienė, duomenų strategė Vilūnė Kairienė bei Migracijos departamento atstovė Jolita Gestautaitė.

Vyko ekspertų iš Lietuvos ir užsienio šalių, politikų diskusijos, interaktyvios įtraukaus tapatybės formavimo dirbtuvės.

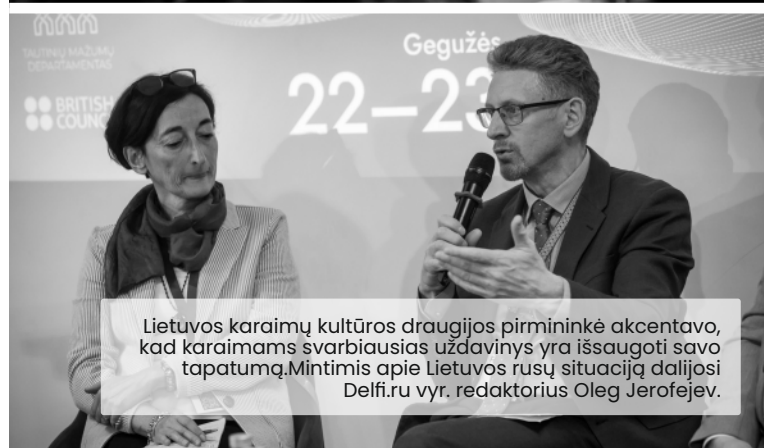
Forume aptartų temų – migracijos ir integracijos perspektyvų, žiniasklaidos formuojamų naratyvų,

politinės vizijos, socialinės sanglaudos ir tautinės įvairovės Lietuvoje svarbą pabrėžė Departamento direktorius Dainius Babilas savo kalboje, sakydamas: „Šiandien kultūrinė įvairovė yra saugumo ir atsparumo elementas, o įtrauktis ir integracija, apie kurią mes skelbiame šiandieną forume, yra mūsų stiprybės įrankiai. Lygiai prieš pusę metų Lietuvoje buvo priimtas Tautinių mažumų įstatymas. Jis atveria galimybes labiau įgalinti tautines mažumas, kad jos galėtų ne tik išsaugoti brangiausią turtą – savo tapatybę, bet taip pat padėtų naujai atvykusiems į Lietuvą“.

Parengta pagal TMD inf.

Dainius Babilas

Lietuvos karaimų kultūros draugijos pirmininkė akcentavo, kad karaimams svarbiausias uždavinys yra išsaugoti savo tapatumą. Mintimis apie Lietuvos rusų situaciją dalijosi Delfi.ru vyr. redaktorius Oleg Jerofejev.

Tarp Seimo narių (iš kairės) Tomo Tomilino, Ligitos Girskienės, Editos Rudelienės, Dailios Asanavičiūtės-Gužauskienės ir Lauryno Sedvydžio įsiplieskė karšta diskusija dėl valstybinės kalbos svarbos kitataučių integracijai.

Kelionė per tautų kultūrą Klaipėdoje

„Šiomet rizikavome ir gana smarkiai – keitėsi festivalio vieta, padaugėjo dalyvių, o kur dar tas nelemtas skaičius – trylika! Išduosime paslaptį – patyliukais baiminomės, bet trylika tapo magišku – festivalis išaugo visomis prasmėmis ir mes tuo tik džiaugiamės“, – sakė Klaipėdos Tautinių kultūrų centro (toliau KTKC) direktorė Jelena Butkevičienė, apibūdindama Tautinių bendrijų dienas skirtą šventę.

Gegužės 23–24 d. Klaipėdoje, Teatro aikštėje vykusiame festivalyje „Tautinių kultūrų diena“ tiesiogine prasme galėjai keliauti per įvairių tautų kultūrą – scenoje keitėsi meno kolektyvai ir atlikėjai, skambėjo įvairių tautų dainos, muzika. Vienos tautos šokėjus keitė kiti – apkeliauta kone pusė pasaulio. Koncertuota net devynias valandas. Scenoje koncertavo per 300 atlikėjų. Skaičiuojama, kad festivalyje apsilankė apie 20 tūkst. žiūrovų.

Festivalį finansavo Klaipėdos miesto savivaldybė, Tautinių mažumų departamentas prie LRV.

Renginio partneriai – AB „Klaipėdos valstybino jūrų uosto direkcija“, UAB „Bega“, UAB „Bravo idėja“, Indijos ambasada Lietuvoje.

Atlikėjai stebino ir džiugino

„Tikėjomės visko, bet, kad festivalis baigtųsi visuotiniais šokiais su grupe iš Indijos, to Teatro

aikštėje dar tikrai nėra buvę. Šoko visi, kas netingėjo“, – įspūdžiais dalijosi festivalio koncertinės programos režisierė, KTKC projektų vadovė Tatjana Kononova.

Dviejų dienų festivalį „Tautinių kultūrų diena“ užbaigusi šokėjų grupė iš Indijos Radžastano valstijos „Babu Khan Mirasi“, jau ir taip stebino savo pasirodymais, kurie prilygo net akrobatiniams triukams, žavėjo egzotiniais rūbais ir manieringumu, o kai po pasirodymo šokėjai puolė į minią ir užkūrė visuotines dūzges – jų žavesiui buvo sunku atsispirti.

„Šio kolektyvo iš Indijos pasirodymas – Indijos ambasados Lietuvoje dovana festivaliui, kuria labai džiaugiamės ir esame dėkingi ambasadai“, – sakė KTKC direktorė Jelena Butkevičienė.

Abejingų nepaliko romų teatras „Sare Roma“ ir charizmatiškasis dainininkas Ištvanas Kvik – šelmiškai koketavęs su publika, mokęs romų dainų, vis raginęs šokti kartu su romais ir pasidžiaugęs, kad gyvena šalyje, kur nebijo pasakyti, kad jis yra romas.

Festivalyje koncertavo nemažai svečių, tarp kurių būta ir jau pažįstamų festivalio senbuvų, ir naujų favoritų – tai ir Talino armėnų bendruomenės šokių kolektyvai „Tayq“ bei „Yerazanq“, azerbaidžaniečių bendruomenės iš Talino šokių studija „Grace“, lenkų dainų ir šokių ansamblis „Wilia“ iš Vilniaus, romų visuomenės centro ansamblis „Roma de drom“, latvių šokių kolektyvas „Ābelīte“ iš Latvijos ir dar daug kitų.

Pasirodymams atsakingai ruošėsi ir savo kultūrai atstovavo Klaipėdos tautinių bendrijų ir bendruomenių kolektyvai bei atlikėjai.

„Mūsų kolektyvų nariai labai laukia festivalio ir labai laukia koncertinių pasirodymų, nes tai ir didelis jaudulys, ir didelė atsakomybė, juk per festivalį galima ir pasilyginti, ir pasimokyti“, – kalbėjo Klaipėdos baltarusių bendrijos „Krynica“ ansamblių „Kupalinka“ ir „Verasok“ vadovė Valentina Snigur.

Mugės rekordai ir plovo konkursas

Kelionė per tautų kultūrą tęsiasi tautinių bendrijų mugės paviljonuose. Čia galėjai ne tik susipažinti, išmokti ir pramogauti, bet ir paragauti įvairių tautų patiekalų.

Kaip informavo Klaipėdos regiono azerbaidžaniečių draugija „Azeris“, per mugę buvo iškepta ir suvartota apie 350 azerbaidžanietiško gutabio, 260 pachlavos ir 100 šekerbura pyragėlių. Klaipėdos baltarusių bendrija „Krynica“ suskaičiavo, kad iškepė 586 baltarusiškus bulvinius blynus, o tam sunaudota per 20 kg bulvių. Klaipėdos rusų bendrija „Lada“ pasiruošė net 9 litrus tešlos, iš kurios iškepta per 100 bandelių. Klaipėdos žydų bendruomenė vaišėms buvo paruošusi 5 kg foršmako, tiek pat humuso ir dar išdalinta apie 3 kg macų. Klaipėdos vokiečių bendrijos teigimu, viktorinos dalyviams išdalinta per 100 precelių ir suvalgyti 6 vokiški pyragai. Klaipėdos ukrainiečių kultūros ir švietimo centras „Rodyna“ mugei pateikė per 300 ukrainietiško bandelių ir net 30 litrų ukrainietiško barščio. Per šventę suvalgyta per 30 kg armėniško šašlyko.

Visos tautinės bendrijos buvo pasiruošusios mugei ne tik vaišių, bet ir įdomių, pažintinių veiklų – žydų bendruomenės teatras „Šatil“ demonstravo savo tradicijų misteriją, kirgizų bendruomenė parengė vyriškumo iššūkį, VŠĮ „Gudų idėjų jūra“ vykdė socialinį tyrimą, indų bendruomenė kvietė pasidaryti laikinas tatuiruotes. Kas pynė vainikus, kas mokino savo kalbos, kas kvietė sukti S. Dacho pažinimo ratą – veiklos visiems buvo apstu.

O didžiausios eilės norinčių ragauti kitokios kultūros nusidriekė prie čia pat verdamo plovo katilų.

„Plovas – ypatingas maistas. Jis gydo širdį ir laimina skrandį“, – tikino sirų bendruomenės Lietuvoje atstovas Abdulrazzak Awf.

Plovo virėjai teigė, kad mugės dalyviams išvirta per 120 kg plovo. Norintieji ragavo sirų, indų tadžikų ir uzbekų plovo. O paragavus buvo galima balsuoti, pareikšti savo nuomonę ir išrinkti skaniausią. Speciali festivalio komisija skaniausiu išrinko indišką plova, kurį gamino UAB „Simeg“ (direktorius Maninder Pal Singh), o daugiausia publikos balsų surinko UAB „Pajūris tau“ (direktorius Ramūnas Daukšys) pagamintas uzbekiškas plovos.

Ilona Kabošytė

Šventėje apsilankė Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas (pirmas iš dešinės) ir Klaipėdos meras Arvydas Vaitkus (ketvirtas iš dešinės)

Blynus kepa klaipėdos baltarusių bendrija „Krynica“

Šventėje sklido plovo ir kito įvairių tautų maisto kvapai.

Klaipėdos kazokų kolektyvas „Bagatica“

Klaipėdos asociacija Deutscher Kultur Verein Memel

Tautų paveldas pristatytas Rumšiškėse

Renginių, skirtų Tautinių bendrijų dienai, ciklą užbaigę gegužės 25 d. Lietuvos etnografijos muziejaus miestelyje Rumšiškėse vykusį šventę. Tą dieną autentiška XX a. pradžios miestelio atmosfera priminė Lietuvos daugiatautę praeitį. Čia savo istoriją, kultūrinį ir kulinarinį paveldą pristatė karaimų, lenkų, romų, totorių ir žydų bendruomenės.

gaudyklių. Mes labai tikime savo sapnais. Jei sapnas geras, mes žinome, kad viskas bus gerai, jei sapnas blogas, kiekviena moteris turi savo ritualą, kuris padeda, kad sapnas neišsipildytų“.

„Šioje šventėje pirmą kartą demonstruoju Raižių mečetės maketą su vidumi. Besidomintiems papasakoju kam kuri mečetės erdvė skirta. Taip pat

Norinčius išmokti kepti kibinus svetingai pasitiko Margarita ir Leonidas Rajeckai.

Daumantas Levas Todesas juokavo, kad tą dieną jis tapo ne tik pasakotoju, bet ir gyvu eksponatu žydų šeimos buto ekspozicijoje.

Motiejus Jakubauskas eksponavo paties sukurtą Raižių mečetės maketą.

Spalvingą romų paveldą ir romių dirbinius pristatė Božena Karvelienė.

Lietuvos totorių karybos ypatumus pristatęs Kęstutis Zenonas Šafranavičius svetingai pasitinka Tautinių mažumų departamento Rysių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėją Rasą Paliukienę ir Šilutės rajono vokiečių kilmės bendrijos „Heide“ pirmininkę Gerlindą Stungurienę.

Kvapni kava ir gardūs kepiniai leido pajusti Lietuvos totorių kulinarinio paveldo skonį.

Nuotr. autorė Karolina Baltiške

Trakų krašto tradicinių amatų centro edukatorė Margarita Rajeckienė mokė kepti kibinus. Šiaulėnų name – žydų šeimos buto ekspozicijoje įsikūręs Daumantas Levas Todesas pasakojo apie žydų kultūrą. Ypatingas dėmesys buvo skirtas žydų tradicijoms – simboliškai atidengtas žydų pirklio Urmininko namo stogas, per kurį, laikantis Sukot tradicijos, turi matytis dangus. Tai – vienas iš nedaugelio Lietuvoje išlikusių žydų religinėms apeigoms pritaikytų architektūrinių elementų.

„Šventėje rodome mūsų moterų sukurtus rankdarbius, dydžiu ir ryškumu išsiskiriančias mūsų skaras, – romų kultūrą pristatė Božena Karvelienė. – Atsivežėme ir mūsų moterų sukurtų sapnų

atvežėme į šventę ir kelis totorių rankraščius, sukurtus XVIII–XIX amžiuose, nors kiti gali būti ir senesni, nes nėra datos, kada jie perrašyti, – atsivežtus eksponatus pristatė Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos vadovas Motiejus Jakubauskas ir pasidalijo naujausiu sumanymu. – Su Lietuvos etnografijos muziejumi esame pasirašę sutartį dėl pastovios trejiems metams Lietuvos totorių ekspozicijos įrengimo vienoje dzūkų sodybos pirkioje. Lietuvos totoriai labai gražiai integravosi į Lietuvos gyvenimą. Taigi totorių pirkios tokios pat kaip ir dzūkų. Žinoma, tam tikrų „prieskonių“ būdavo – į totorių pirkią užėjus visada buvo galima surasti Vytauto portretą arba Vytį“.

Apie Lietuvos totorių karybą pasakojo Kauno apskrities totorių pirmininkas Kęstutis Zenonas Šafra-
navičius. Karštame smėlyje verdamos kavos ir kepinų
kvapais viliojo tame pačiame name įsikūrusi Keturias-
dešimt Totorių kaimo bendruomenė – „Pas totorius“
edukatorės užsukusiuosius supažindino su totorių
kulinariiniu paveldu. Iš Trakų atvykę totoriai kvietė

išbandyti akies ir rankos taiklumą šaudant iš lanko.

Renginyje koncertavo lenkų dainų ir šokių
ansamblis „Rudamianka“, totorių folkloro ansamblis
„Efsane“, skambėjo Motiejaus ir Giorgi atliekama
įvairių tautų muzika.

Parengta pagal TMD inf.

Vilniuje paminėta Tarptautinė romų diena

Balandžio 8 d. Seimo lankytojų centre paminėta
Tarptautinė romų diena, kuri buvo paskelbta 1990 m.
ketvirtajame Pasauliniame romų kongrese Lenkijoje.

Gausiai susirinkusią bendruomenę pasveikino
Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas
Laurynas Šedvydis. Jis kalbėjo ir apie sudėtingą romų
padėtį Lietuvos istorijoje, atkreipė dėmesį į
šiūlaikinėje visuomenėje vis dar gyvuojantį neigiamą
požiūrį į šią Lietuvos istorinę tautinę mažumą.

bendruomenės indėliu į Lietuvos kultūrinį gyvenimą.
Jis paminėjo didelio populiarumo sulaukiantį
kasmetinį renginį „Gypsy Fest“, Vilniaus muziejuje
eksponuojamą romų parodą „Amare džiipena.
Vilniaus romų istorijos“, leidinį „Rimai senose
fotografijose“ ir kitas iniciatyvas, įrodančias, kad romų
kultūra yra neatsiejama ir svarbi Lietuvos kultūros
dalis.

Mintimis apie romų atminimo įamžinimą kalbėjo

Iš kairės: Laurynas Šedvydis, Birutė Sabatauskaitė, Faina Kukliansky, Ištvanas Kvik, Dainius Babilas, Vaiva Poškaitė – Kovaliuok.

Gausiai susirinkusi romų bendruomenė.

Į Nerį paleistos gėlės romų genocido aukoms atminti.

Teiginius pagrindė apklausų duomenimis,
liudijančiais, kad nemaža Lietuvos gyventojų dalis
nenori gyventi kaimynystėje su romais, dalis
darbdavių vengia juos priimti į darbą. „Tikiuosi, kad
romų bendruomenė netrukus taps dar viena žydinčia
gėle Lietuvos pievoje“, – optimistine gaida kalbą baigė
Seimo narys.

Lietuvos romų bendruomenės pirmininkas
Ištvanas Kvik priminė gilią romų šaknis Lietuvoje –
čia ši tauta gyvena jau 500 metų. Pasidalijo savo
patirtimi, rodančia, kad keičiasi visuomenės požiūris į
romus, atsiranda didesnis pasitikėjimas šios tautybės
žmonėmis.

Tautinių mažumų departamento direktorius
Dainius Babilas pasidžiaugė reikšmingu romų

Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės vadovė Faina
Kukliansky, apie pagalbą – Lygių galimybių
kontrolierė Birutė Sabatauskaitė.

Ištvanas Kvik apdovanojo aktyviausius
bendruomenės narius ir bendruomenės
pagalbininkus.

Po diskusijos dalyviai, nešdami romų vėliavą ir
skambant romų muzikai, nuo Seimo lankytojų centro
nuėjo iki Neries upės. „Ši eisena yra mūsų kovos už
lygiateisiškumą simbolis“, – teigė Ištvanas Kvik.
Neries krantinėje sugiedotas romų himnas ir į upę
paleistos gėlės, skirtos romų genocido aukų
atminimui.

Karolina Baltmiškė

Mokėsi kurti žinią apie romų genocidą

Gegužės 22–26 d. Tautinių bendrijų namuose vyko tarptautinio projekto „Tinklaraščių kūrimas apie romus ir sinti istorijos šešėlyje“ seminaras, kuriame dalyvavo šio projekto partneriai iš Baltarusijos, Vokietijos ir Lietuvos. Seminare didžiausias dėmesys buvo skiriamas žinios apie romų genocidą kūrimui, todėl lankydami romų genocido vietose seminaro dalyviai kūrė video įrašus, o vėliau juos aptarė aiškindamiesi, į ką labiausiai reikėtų orientuotis, norint visuomenei įtaigiau pateikti informaciją apie romų genocidą.

„Pasaulis plačiai žino apie žydų holokaustą, bet, deja, apie romų genocidą kol kas žinoma pakankamai mažai. Šio projekto tikslas – ieškoti būdų, kurie padėtų paskleisti informaciją apie romų genocidą kiek įmanoma plačiau, kad kuo daugiau žmonių apie tai sužinotų“, – prieš seminarą sakė viena iš projekto iniciatorių Andželika Anoško. Šiuo metu ji gyvena Vilniuje, bet romų genocidu pradėjo domėtis dar gyvendama Baltarusijoje.

„Šis projektas labai svarbus mūsų bendruomenei, nes jis padeda mums daugiau sužinoti apie romų patirtą genocidą. Apie tai kol kas labai mažai žinome. Juk realiai galimybė kalbėti apie romų genocidą atsivėrė 2019 metais Seimui paskelbus rugpjūčio 2-ąją Romų genocido dieną. Po to Panerių memoriale, kur buvo žudomi romai, buvo pastatytas kuklus atminimo ženklas. Labai tikimės, kad jų atminimui bus pastatytas paminklas, bet ir esamas įamžinimas mums labai svarbus, nes galime prie jo atsivesti vaikus, jiems papasakoti apie mūsų tautos skaudžius išgyvenimus“, – teigė Baltijos romių asociacijos narė Liza Kvik.

„Kai pradėjau domėtis romų genocidu, pradėjau kalbinti vyresnius žmones. Dažniausiai juos kalbindavau telefonu ir jų vaikai girdėdavo tuos pokalbius. Pastebėjau, kad ir jie pradėjo domėtis mūsų tautos išgyvenimais Antrojo pasaulinio karo metais. Pradėjo atsiskleisti šeimų, kurių seneliai, proseneliai buvo dingę po karo, istorijos“, – dalijosi Baltijos romių asociacijos narė Anastasija Deordi.

Daugiausia romų buvo nužudyta Pravieniškių stovykloje. Nustatyta, kad vienos akcijos metu buvo sušaudyta apie 50 romų – mažamečių vaikų ir senelių, kaip netinkamų dirbti fizinį darbą. Kitos žudynių vietos buvo Šalčininkų rajone, netoli Kirtimų – Porubankos. Romai buvo žudomi ir Kauno IX forte bei Paneriuose. Iš viso nacių okupacijos metais buvo nužudyta maždaug 500 Lietuvos romų.

Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti išvada

Simbolinis nužudytųjų Paneriuose vardų sugrąžinimas.

„Per pastaruosius kelerius metus įvairiose šalyse kalbinome šimtus genocidą išgyvenusius romų. Tai buvo pagyvenę žmonės. Pastebėjome, kad jie pasakodami apie to meto įvykius ir išgyvenimus tarsi pajusdavo palengvėjimą, nes kažkas tuo domisi. Tarp kalbintų buvo devyniasdešimtmetis. Baigęs savo istoriją jis pasakė: „Tikriausiai Dievas man dėl to, kad papasakočiau tą istoriją, ir leido tiek ilgai gyventi.“ Taigi ir šį projektą mes įgyvendiname tam, kad istorija nebūtų pamiršta“, – mintimis dalijosi partnerių iš Vokietijos koordinatorius Frank Prendli.

Seminaro dalyviai lankėsi Panerių memoriale, Okupacijos ir laisvės kovų muziejuje, Pravieniškėse buvusios koncentracijos stovyklos vietoje. Kadangi

Andželika Anoško ir Natalija Bružniek.

nužudytų žmonių vardai nežinomi, į Panerių memorialą jie atsinešė lenteles su tradiciniais romų vardais, tokiu būdu bent simboliškai sugrąžindami vardus žuvusiems.

„Tai labai unikalus projektas, nes jame dalyvauja romai ir romų genocido tyrėjai iš trijų šalių. Romų bendruomenės gan uždarnos, tad projektas padeda užmegzti ryšius tarp kelių romų bendruomenių. Labai svarbu, kad įgyvendinant tokius projektus romai suvokia, jog jiems reikia labiau atsiverti, kad būtų atskleisti prieš 80 metų vykę įvykiai“, – projektą apibendrina partnerių iš Baltarusijos atstovė Natalija Bružniek.

Karolina Baltmiškė

TMD žinios

◆ Birželio 10 d. Tautinių mažumų departamento (TMD) direktorius Dainius Babilas ir vyriausioji specialistė Aušra Šokaitienė lankėsi Visagino rajono savivaldybėje, kur susitiko su Visagino meru Erlandu Galaguzu, vicemere Aleksandra Grigiene, administracijos direktoriumi Virginijumi Andriumi Bukausku ir Švietimo, kultūros, sporto ir valstybinės kalbos kontrolės skyriaus vedėja Monika Gute. Susitikime aptartos tautinių mažumų politikos įgyvendinimo savivaldybėje aktualijos, bendruomenių įsitraukimo į kultūrinę ir projektinę veiklą galimybės bei būtinybė stiprinti tarpkultūrinį dialogą ir tautinių bendruomenių dalyvavimą visuomeniniame gyvenime.

Taip pat jie apsilankė Visagino „Gerosios vilties“ progimnazijoje ir su mokyklos vadovais kalbėjosi tautinių mažumų švietimo klausimais: valstybinės kalbos mokymosi stiprinimas, pilietinės tapatybės ugdymas, kultūrinės įvairovės skatinimas.

◆ Gegužės 12 d. įvyko TMD ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos atstovų susitikimas, kuriame buvo aptarti klausimai, susiję su tautinių mažumų padėtimi, diskriminacijos prevencija ir instituciniu bendradarbiavimu.

◆ Gegužės 7 d. Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas ir Vilniaus universiteto partnerystės prorektorius dr. Artūras Vasiliauskas pasirašė bendradarbiavimo sutartį, kuria siekiama užtikrinti glaudesnę institucijų bendradarbiavimą tautinių mažumų politikos srityje.

◆ Balandžio 24 d. Tautinių mažumų departamento atstovai dalyvavo Panerių memoriale Jom HaŠoa – Tarptautinė Holokausto aukų atminimo dienos paminėjime. Minėjimo metu buvo pagerbtas šešių milijonų žydų, nužudytų per Antrąjį pasaulinį karą, atminimas.

Bendrija „Dačija“ mini Marijos Lupu Radvilienės 400-ąsias metines

Lietuvos rumunų kultūros bendrija „Dačija“ įgyvendina tęstinį projektą „Didikės Marijos Lupu Radvilienės istorinis palikimas šiuolaikiniame tarpkultūriniame kontekste“. Projektą iš dalies finansuoja Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

„Šiomet švenčiame 400 metų nuo Marijos Lupu Radvilienės gimimo. Šiuo projektu Lietuvos rumunų kultūros bendrija „Dačija“ siekia supažindinti Lietuvos visuomenę su filantrope, stačiatikių bažnyčių ir vienuolynų Lietuvoje įkūrėja Marija Lupu. Ji Lietuvoje gyveno 1645–1660 metais. Projekte buvome numatę surengti dvi šiai asmenybei skirtas paskaitas. Gegužės 28 dieną Tautinių bendrijų namuose atskleistais istoriniais faktais apie Moldovos kunigaikštystę, Vilniaus vaivadienę, antrąją Lietuvos didžiojo Etmono Jonušo Radvilo žmoną, kunigaikštienę Mariją Lupu Radvilienę dalijosi Lietuvos istorijos instituto vyresnioji mokslo darbuotoja profesorė dr. Raimonda Ragauskienė, – projektą apžvelgia Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lučija Bartkienė. – Profesorė, kaip ir pati sakė, mums atskleidė dvi naujienas apie Mariją Lupu. Viena žinia mums buvo visai nežinoma. Profesorė, lankydamosi Švedijos archyvuose, rado laišką su Marijos Lupu autografu. Tai yra visiškai naujas dokumentas, kurį profesorė ketina paskelbti rengiamoje naujoje knygoje apie kunigaikštienę. Profesorė pateikė naują požiūrį ir apie jos nuopelnus. Mes žinojome, kad Marija Lupu buvo palaidota Slucke, Švč. Trejybės soborinėje cerkvėje – ne ten, kur ji prašė būti palaidota savo testamente. Ji norėjo būti palaidota Vilniuje, Šv.

Dvasios vienuolyne, kuriam ji labai daug aukojo. Tam vienuolynui daug lėšų ji skyrė ir savo testamente. Tačiau į kunigaikštienės prašymą nebuvo atsižvelgta ir ji buvo palaidota Slucke. Ten buvo palaidota ir kita Radvilų giminės moteris – paskutinė kunigaikščių Sluckių palikuonė – Sofija Sluckaitė Radvilienė, Jonušo I Radvilos pirmoji žmona. Ši moteris 1984 m. buvo paskelbta stačiatikių šventąja, taip greičiausiai atiduodant pagarbą stačiatikybei daug nusipelnusiai kunigaikščių Sluckių giminei. Vardijant jos nuopelnus, matyti, kad iš tiesų daugelis jų priklausė ne Sofijai Sluckaitei, kuri, kaip išaiškino naujausi baltarusių istorijos tyrimai, buvo katalikė, bet – Marijai Lupu. Marija Lupu buvo stačiatikė, todėl suprantamas jos rūpestis stačiatikybe ir stačiatikių vienuolynais“.

Per šią paskaitą buvo kalbėta apie Marijos Lupu paramą išsimokslinimo siekiančiam jaunimui, jos pomėgį siuvinėti. Tai liudija išlikęs jos laiškas, kuriuo ji

Buvo manoma, kad yra išlikęs tik šis Marijos Lupu portretas.

„Nors tikslus Marijos Lupu kraičio, kurį tekėdama už Jonušo Radvilos ji atsivežė iš Moldovos, dydis yra nežinomas, tačiau remiantis laikmečio dokumentais, jo vertė siekė nuo 600 tūkst. iki 2 mln. zlotų: 450 tūkst. zlotų vertės kapitalo ir 150 tūkst. vertės brangenybių (aukso ir sidabro). Be to, moldavų karališkajai damai buvo paskirtos 6 valdos (teritoriniai vienetai, turintys nepriklausomas administracines teises, lenk. starosty): Zabłudovas, Bielyčia, Orlia, Lubenecas“.

dr. Lilia Zabolotnaia

prašo atsiųsti kuo baltesnio audeklo, tinkančio siuvinėjimui. Šioje paskaitoje dalyvavo Kėdainių rajono meras Valentinas Tamulis – XVII a. Kėdainių dvare rezidavo kunigaikštienė Marija Lupu Radvilienė.

Kita paskaita surengta birželio 4 dieną. Joje Valdovų rūmų muziejaus kultūros istorijos tyrimų skyriaus vyresnioji kultūros istorikė Rita Lelekauskaitė-Karliienė kalbėjo apie Marijos Lupu Radvilienės gyvenimą ir jos atvaizdus. „Buvo manoma, kad yra išlikęs tik vienas

Lučija Bartkienė, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė.

Nuotr. iš bendrijos archyvo

Marijos Lupu portretas. Pasirodo portretų esama daugiau, – įspūdžiais dalijasi Lučija Bartkienė. – Išsiaiškinome, kad Marija Lupu asmenybe domisi trys istorikės. Iš jų dvi gyvena Lietuvoje. Jas abi buvome pasikvietę. Trečia – dr. Lilia Zabolotnaia iš Moldovos. Ji 2020 m. yra išleidusi knygą „Maria Lupu Radziwill. Privatus gyvenimas dokumentuose, laiškuose ir vaizduose“. Šioje knygoje istorikė rašė: „Marija Lupu Radvilienė buvo nepaprasta savo laikmečio moteris – išsilavinusi, protinga ir mokėjo užsienio kalbas. Išliko jos lenkų kalba parašytos korespondencijos originalas. (...) Ji yra pirmoji moldavė, apsilankiusi Europoje povestuvinėje kelionėje. Ją audiencijoje priėmė Lenkijos karalius Wladislaw IV Vaza, iš kurio ji gavo vestuvių dovanas ir raštišką jos nuosavybės Lenkijoje patvirtinimą.“ Ateityje planuojame istorikę dr. Lilią Zabolotnaią pakviesti į Lietuvą. Be paskaitų, kuriose dalyvavo Vilniaus universiteto dėstytojas Nerijus Babinskas, Tautinių mažumų departamento ir Tautinių bendrijų namų, bendrijos „Dačijos“ ir kitų bendrijų atstovai, šiemet įgyvendinamame projekte numatyta kelionė į Kauno rajone esantį Raudondvario dvarą. 1652–1655 m. šį dvarą valdė Jonušas Radvila ir Marija Lupu Radvilienė.

Kaip savo knygoje rašo dr. Lilia Zabolotnaia, Marija Lupu paliko testamentą ir jos teisėtiems paveldėtojams (daugiausiai kraujo ryšiais su ja nesusijusiems turto gavėjams) pavyko susigražinti 471 tūkst. zlotų, kurie buvo perduoti 13 vienuolynų, 7 bažnyčioms, Slucko mokyklai, Vilniaus pensionui ir 3 ligoninėms. 200 tūkst. zlotų buvo paskirti Vilniaus Sv. Dvasios vienuolynui. Likusią dalį – nuo 400 tūkst. iki 100 zlotų – pasidalijo jos paveldėtojai.

Projektas „Didikės Marijos Lupu Radvilienės istorinis palikimas šiuolaikiniame tarpkultūriniame kontekste“ tęsia ankstesniais metais pradėtą bendrijos „Dačijos“ iniciatyvą Lietuvai išsamiau pristatyti Mariją Lupu Radvilienę ir jos veiklą, o tuo pačiu ir bendruomenės nariams padėti plačiau susipažinti su šia asmenybe. 2018 m. Lietuvos rumunų kultūros bendrija „Dačija“, įgyvendindama projektą „Lietuvos valstybės atkūrimo ir Rumunijos didžiojo susivienijimo 100-metis – istorijos ir kultūros keliai“,

aplankė Kėdainius ir geriau pažino kunigaikštienės gyvenimo tarpsnį, susijusį su šiuo miestu. 2021 m., minint 360-ąsias kunigaikštienės mirties metines, įgyvendintas projektas „Moldova – Rumunija – Lietuva – istorijos keliai“. Šis projektas plačiau atskleidė jos sąsajas su Svėdasų dvaru Anykščių rajone. Per projektą „Moldovos ir Lietuvos santykių aspektai nuo LDK iki šių laikų“ 2022 m. „Dačija“ pasinėrė į Radvilų šeimos istoriją Biržuose.

Karolina Baltmiškė

Apie Marijos Lupu išlikusius atvaizdus pasakojo Valdovų rūmų muziejaus kultūros istorijos tyrimų skyriaus vyresnioji kultūros istorikė Rita Lelekauskaitė-Karliienė.

Nuotr. iš bendrijos archyvo

Po dr. Raimondos Ragauskienės paskaitos.

Nuotr. iš bendrijos archyvo

Tarptautiniame renginyje – Lietuvos ir orientalistikos sąsajos

Gegužės 12–16 d. Vilniaus universiteto Filologijos fakultetas pagal Mišriąją intensyvią programą Erasmus+ programą surengė renginių ciklą „Atraskite lietuviškąją kultūrą ir turkologiją tarptautinėje akademinėje aplinkoje!“. Jame dalyvavo mokslininkai iš Austrijos, Vokietijos, Turkijos, Lenkijos ir Lietuvos. Veiklos finansuotos pagal Erasmus+ programą. Kitas šių renginių rėmėjas – Vilniaus miesto savivaldybė.

Savaitės programos dalyvius pasveikino Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto dekanas prof. dr. Mindaugas Kvietkauskas, Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Baltų kalbų ir kultūrų instituto direktorė, doc. dr. Ėrika Sausverde, nepaprastasis ir įgaliojasis Turkijos Respublikos ambasadorius Lietuvos Respublikoje Jo Ekscelencija Gökem Barış Tantekin, Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Eglė Kiuraitė. Po sveikinimų buvo atidaryta paroda „Septyni regionai – viena Turkija“.

„Šį renginį galime vadinti ir tęstiniu, nes kas dveji–treji metai stengiuosi organizuoti tiurku tautoms skirtų veiklų, – sakė Turkų kalbos centro vadovė doc. dr. Galina Miškinienė. – Ši programa – galimybė į vieną vietą pakviesti ir lituanistus, ir

Tautinių mažumų departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Eglė Kiuraitė ir renginio organizatorė doc. dr. Galina Miškinienė.

Nuotr. autorė Karolina Baltiške

turkologus. Turkologams papasakoti apie lietuvių kalbą, literatūrą ir kultūrą, o iš jų išgirsti, kas vyksta turkologijos pasaulyje“.

Ryšius tarp Lietuvos ir Rytų konferencijoje apžvelgė Johano Wolfgango Gėtės universiteto profesorė habil. dr. Jolanta Gelumbeckaitė, apžvelgusi lietuvių kalbą laike ir erdvėje, ir literatūrologas, rašytojas, eseistas, kritikas, vadovėlių vidurinei mokyklai autorius, Vilniaus universiteto doc. dr. Regimantas Tamošaitis, kalbėjęs apie orientą lietuvių literatūroje. Turkologijos naujausius pasiekimus apžvelgė Kodžaelio universiteto doc. dr. Mehmet Altay, Čanakalės kovo 18 universiteto doc. dr. Taner Gök, Vienos universiteto dr. Deniz Armağan Akto.

„Susitikimas su kolegomis, su kuriais gali aptarti mokslinį darbą, studijas, per kurias užsimezga nauji kontaktai, galbūt ir bendradarbiavimas yra vienas reikšmingiausių šio renginio momentų“, – pabrėžė Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Baltų kalbų ir kultūrų instituto direktorė, doc. dr. Ėrika Sausverde.

„Ši programa sutelkė tyrėjus iš kelių Europos valstybių, kuriose yra turkologijos centrai. Labai puiku, kad žmonės susirenka ir dalijasi savo naujienomis, kad daug kolegų gyvai gali atvažiuoti į Lietuvą ir vietoje pamatyti mūsų daugiakultūrį

Renginio dalyvius sveikina įgaliojasis Turkijos Respublikos ambasadorius Lietuvos Respublikoje Jo Ekscelencija Gökem Barış Tantekin.

Nuotr. autorė Karolina Baltiške

paveldą“, – renginio svarbą akcentavo Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto dekanas prof. dr. Mindaugas Kvietkauskas ir pasidžiaugė puikia Turkijos kalbos centro ir jo vadovės dr. Galinos Miškinienės veikla.

„Šie metai Lietuvos turkologams yra jubiliejiniai – praėjo 215 metų po pirmojo pasiūlymo Vilniaus universitete steigti Orientalistikos centrą, – orientalistikos istoriją trumpai pristatė Turkų kalbos centro vadovė dr. Galina Miškinienė. – Be abejo, Rytai Lietuvos kultūroje atsirado žymiai anksčiau, kai XIV amžiuje į Lietuvą atvyko totoriai ir karaimai, bet šia sritimi susidomėta tik XIX amžiaus pradžioje. Europoje orientu buvo susidomėta jau XVII amžiuje. Tai mums rodo ir heraldika, ir bajorų namų apstatymas“.

Ir dabar Vilniaus universitete skiriamas dėmesys Rytų kultūrai. 2001 m. startavo programa Lietuvių filologija ir turkų kalba, o nuo 2008-ųjų įgyvendinama ir antra programa, skirta Azijos studijoms. „Per abi programas studijas baigė apie šimtas studentų, malonu, kad yra jaunų žmonių, kurie orientalistiką renkasi ir daktaro disertacijai“, – pasidžiaugė dr. Galina Miškinienė ir pridūrė, kad Vilniaus universiteto bibliotekoje yra sukaupta nemažai dokumentų, liudijančių Lietuvos ir Rytų sąsajas.

Su dalimi šių dokumentų renginio dalyviai galėjo susipažinti specialiai šiai konferencijai parengtoje parodoje „Rytų rinkiniai“.

„Tokie renginiai kaip Vilniaus universitete įgyvendinta programa yra itin svarbūs tautinių

mažumų politikai dėl abipusio supratimo tarp Lietuvos visuomenės ir tiurkų kilmės tautinių mažumų stiprinimo, mažina priešpriešą kitai tautybei ar religijai. Be to, akademiniai renginiai suteikia galimybę politikos formuotojams, mokslininkams ir visuomenės atstovams giliau suprasti tiurkų kalbą ir kultūrą savitumą bei poreikius, kas padeda kurti įtraukią ir atviresnę tautinių mažumų politiką, – šio renginio svarbą akcentavo Tautinių mažumų departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Eglė Kiuraitė. – Padidėjęs tiurkų kalbomis kalbančių žmonių skaičius Lietuvoje keičia tautinių mažumų sudėtį ir padėtį šalyje. Atsiranda poreikis geriau pažinti šias bendruomenes, jų kalbą ir kultūrą, skatinti tarpkultūrinius santykius su Lietuvos istorinėmis tautinėmis mažumomis, visų pirmą Lietuvos totoriais. Be kita ko, tai tiesiogiai veikia švietimo, kultūros, viešųjų paslaugų ir integracijos politikos kryptis“.

Barbora Gaudutė

Mandagumo abėcėlė

Žodžius pateikė Kauno armėnų bendrijos pirmininkas Aliaksandr Bojadžian, Lietuvos estų draugijos pirmininkė Liia Urman, Kauno žydų bendruomenės vadovas Žakas Gercas, Lietuvos romų bendruomenės atstovė Liza Kvik.

Lietuvių	Armėnų kalba (pateikta tik transkripcija)	Estų kalba	Jidiš kalba (pateikta tik transkripcija)	Romų (keldelarų) kalba (pateikta tik transkripcija)
Sveiki	Barev dzez	Tere	Šolem aleichem / Zayt gegrist	Te aven bahtale
Labas rytas	Bari lujs	Tere hommikust	Gut morgn	Kieč jachšy
Laba diena	Bari or	Tere päevast	A gutn tog	Lashio des
Labas vakaras	Bari ereko	Tere õhtust	Gutn ovnt	Lashi riat
Viso gero	Aménajjn barik	Nägemiseni	Ales bestns / Aldos beste	Devlesa (su Dievu)
Ačiū	Šnorhakalutjun	Tānan /Aitāh	A dank	Naiis
Prašau	Chndrem	Palun	Bitte / Zait azey gut (būkit geras)	Pe sastimaste
Buvo malonu susitikti	Hačėli ər handipel	Oli meeldiv kohtuda	Es iz geven šeyn cu trefn	

Buvo tik mēnuo išmokti kalbėti lietuviškai

Rygoje gimusi ir užaugusi Vilniaus latvių draugijos narė, Vilniaus universiteto Baltijos kalbų ir kultūrų instituto direktorė doc. dr. Ėrika Sausverde Lietuvoje gyvena ir dirba beveik keturiasdešimt metų. „Mano vyras lietuvis“, – pasiteiravus, kokie vėjai ją atpūtė į Vilnių, nusišypso Ėrika.

Su būsimu vyru Ėriką suvedė studijos. „Studijavau švedų kalbą Sankt Peterburgo, tuometiniame Leningrado valstybiniame universitete. Studijas baigiau 1981 metais ir toliau Leningrade, Mokslo Akademijos Kalbotyros institute tęsiau mokslus doktorantūroje. Doktorantūroje studijavo ir mano būsimas vyras. Jis fizikas. Doktorantų bendrabutyje mudu ir susipažinome, – pažintį, paskatinusią Latviją išeisti į Lietuvą, prisimena Ėrika. – Baigę studijas galvojome, kurioje šalyje, Latvijoje ar Lietuvoje, mudviem kurtis. Pasirinkome Lietuvą. Tada dar nelabai mokėjau lietuviškai. Studijuodama su šia kalba buvau šiek tiek susipažinusi. Latvių ir lietuvių kalbų struktūra panaši, tad perprasti lietuvių kalbą nebuvo sunku. Juo labiau, kad yra daug panašių žodžių. Deja, suprasti vieniems kitus to nepakanka. Jei norime susikalbėti su kaimynu, jo kalbos reikia mokytis“.

Į Vilnių Ėrika Sausverde su vyru persikėlė 1986 metais. „Taip sutapo, kad tais metais mirė Vilniaus universitete latvių kalbą dėstęs kalbininkas, baltistas Jonas Kabelka. Universitetui buvo reikalingas žmogus, galintis lituanistams dėstyti latvių kalbą. Tuometinis prodekanas dr. Jonas Zemvaldas Balkevičius, kuris išties yra Jānis Balkevičs, mane priėmė išskėstomis rankomis, – karjeros pradžios Vilniaus universitete patyrimais pasidalija pašnekovė. – Iki darbo pradžios universitete buvo likęs mėnuo, o aš kalbėti lietuviškai dar nemokėjau. Lietuvių kalbos mokiausi rengdama lietuviškai ilgus paskaitų tekstus. Juos paruošti padėdavo vyras. Suredaguotus tekstus mokydavausi mintinai. Žinoma, būdavo atvejų, kai studentai iš mano lietuvių kalbos pasijuokdavo, bet nieko, labai gerai ir iš savęs pasijuokti. Taip ir išmokau kalbėti lietuviškai“.

Doc. dr. Ėrika Sausverde 1986 m. pabaigoje su rusiškai parašytu švedų kalbos vadovėliu ir daktaro disertacija iš tuometinio Leningrado atvyko į Vilniaus universitetą, kur įvairiose jo katedrose pridėliojo mažychių Švedijos vėliavėlių, taip pranešdama apie būsimą švedų kalbos kursą. Po penkerių metų ši iniciatyva išaugo į Skandinavistikos katedrą, o 2006 m. ši tapo Skandinavistikos centru.

naujienos.vu.lt

Prasidėjus atgimimui Ėrika kartu su kitais Vilniaus latvių draugijos nariais įsitraukė į Lietuvos persitvarkymo Sąjūdį. „Dalyvavau pirmajame Sąjūdžio suvažiavime. Buvau atstovė nuo Lietuvos latvių bendruomenės. Suvažiavime susipažinau su kitais tautinių mažumų atstovais – Valvi Strikaitiene, Halina Kobeckaitė“, – apie įsitraukimą į Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą pasakoja pašnekovė.

Nuo 1991 m. ji yra Vilniaus universiteto docentė. 1991 m. Vilniaus universiteto Filologijos fakultete ji įkūrė Skandinavistikos katedrą. 23 metus jai vadovavo. Nuo 2018 m. yra Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Baltijos kalbų ir kultūrų instituto direktorė. Nuo 2009 m. – serijos „Scandinavistica Vilnensis“ redakcinės kolegijos narė, humanitarinių studijų ir mokslų tarptautinių ekspertizių vertinimo ekspertė, organizavo daugelį tarptautinių konferencijų bei seminarų.

1995 m. jai įteiktas Švedijos instituto (Svenska institutet) apdovanojimas, 1997 m. – už nuopelnus literatūrai Švedijos rašytojų fondo prizas. 1998 m.

Norvegijos karaliaus Haroldo V vizito Lietuvoje metu ji apdovanota Norvegijos Šv. Olavo riterio laipsnio ordinu. Tarp jai įteiktų apdovanojimų – Švedijos Akademijos specialusis prizas už švedų kalbos sklaidą Lietuvoje (2007 m.), ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžius (2015 m.). 2016 m. Ėrikai Sausverdei įteikta Švedijos akademijos premija.

„Jei pasakyčiau, kad nėra ilgesio Latvijai, meluočiau. Mes kartas nuo karto važiuodavome į pajūrį. Nuo Palangos Latvija ranka paduodamai. Būdavo, nuvažiuojame į Latviją, užeinu į kokią kaimo parduotuvę, vien nuo latvių kalbos skambesio vos neapsiverkiu, – santykius su gimtąja šalimi apibūdina Ėrika Sausverde. – Visi mūsų trys vaikai laisvai kalba ir latviškai, ir lietuviškai. Kol jie buvo maži, kartu eidavome į draugijos renginius. Su jais nuo mažumės visada, nepaisant aplinkos, kalbėjau tik latviškai. Kartais vyras pasišaipydavo: žiūrėk, visi lietuviai, kaip čia jūs dabar šnekate. Tačiau, jei to

nebūčiau dariusi, jie latvių kalbos nebūtų išmokę taip, kaip moka dabar. Lietuvių kalba natūraliai dominavo, jie visi mokėsi lietuvių mokyklose. O dabar, priklausomai nuo jų užsiėmimų, vieni dažniau kalba lietuviškai, kiti – latviškai. Anksčiau, kol mano tėvai buvo gyvi, kiekvieną mėnesį pas juos važiuodavome. Visada pas juos sutikdavome Naujuosius metus. Be abejo, šeimoje susiformavo tradicijos, kuriose susipina ir lietuviški, ir latviški papročiai. Pavyzdžiui, Kūčias švenčiame pagal lietuviškas tradicijas, o Kalėdas – pagal latviškas. Mes mylime Latviją ir stengiamės ten dažniau lankytis. Važiuojame į koncertus, parodas. Latviai vasarą švenčia gražią šventę Kapu svėtki, kai į kapines prie artimųjų kapų susirenka visa giminė. Tai graži susitikimų ir bendravimo šventė, į kurią žmonės atvyksta ir iš tolimų šalių, net JAV ir Australijos. Į šią šventę kiekvienais metais stengiamės nuvažiuoti ir mes“.

Karolina Baltmiškė

Mes jau pripratome gyventi Lietuvoje

Lietuvos siru bendruomenės pirmininkas Abdulrazzak AWF iš savo šalies išvyko prieš dešimt metų. „Dėl karo pasitraukiau, nes gyventi Sirijoje darėsi labai nesaugu. Išleidi vaiką į mokyklą ir nežinai, jis grįš ar ne. 2015 metais su šeima išvykau į Turkiją, o nuo 2017 metų gyvename Lietuvoje, Jonavos mieste“, – pasakoja pašnekovas.

Nepažįstama šalis – Lietuva

„Gyvendami Turkijoje karo pabėgėliai iš Sirijos turėjome teisę Jungtinių Tautų agentūrai teikti prašymus leisti gyventi Europoje. Tokį prašymą pateikiau ir aš. Beveik po pusantro metų sulaukiau skambučio iš Jungtinių Tautų agentūros. Man skambinęs tarnautojas paaiškino, kad mano šeimą priima Lietuva. Tada apie šią šalį žinojau tik tiek, kad ji turi stiprią krepšinio komandą“, – kelionės pradžią į Lietuvą prisimena Abdulrazzak.

Kiek daugiau apie priimančią šalį Abdulrazzak

sužinojo per pokalbį Lietuvos ambasadoje Turkijoje. „Šiek tiek papasakojo apie šalies papročius, tradicijas, pasakė, kad Lietuvoje gan šalti orai. Atvykę į Lietuvą dalyvavome integracijos „Carito“ programoje, kuri man labai padėjo kasdieniniuose reikaluose: užsiregistruojant pas gydytoją, mokantis lietuvių kalbos, sprendžiant darbo klausimus, – įspūdziais dalijasi sirų bendruomenės pirmininkas ir priduria, kad vis tik vienas didžiausių iššūkių jiems buvo orai ir nusijuokęs priduria. – Pripratau... Ne tik aš, visi pripratome... Turime priprasti, kur dingsi?“

Pasiteiravus, ar gyvenimas Lietuvoje neturi įtakos jo šeimos tradicijoms, Abdulrazzak nedvejoja: šeimoje kaip ir anksčiau vadovaujamasi tarpusavio pagarba. Tiesa, gyvenant Sirijoje jo žmona nedirbo, tad samdomas darbas Lietuvoje jai yra pirmasis. „Nors Sirijoje moterims nedraudžiama dirbti, bet

dirbančių moterų ryški mažuma. Gal kiek daugiau nei dešimt procentų. Šeimos gerovė yra vyro atsakomybė. Jis turi aprūpinti šeimą. Ir senais tėvais turi pasirūpinti. Sirijoje manoma, kad, kaip tu prižiūrėsi savo tėvus, taip tavo vaikai tave senatvėje prižiūrės. Jei kas savo senus tėvus atiduoda į globos namus, nelabai sulaukia kitų žmonių palaikymo. Bent jau buvo taip, kol aš gyvenau Sirijoje. Galbūt per tą dešimtmetį, kai išvykau iš savo šalies, kažkas pasikeitė“, – sirų šeimos santykius apibūdina pašnekovas.

Lietuvių kalba – ne kliūtis

Atvykusieji į kitą šalį susiduria su kalbos problema. Neretai imigravusieji skundžiasi, kad Lietuvos valstybinė kalba labai sudėtinga. „Man pasisekė išmokti lietuvių kalbą. Lietuvių kalbos pradėjau mokytis nuo kelių kasdien naudojamų žodžių. Paskui lankiau lietuvių kalbos kursus. Ir nemokamus, ir mokamus. Labai daug investavau į lietuvių kalbos mokymąsi. Dabar mūsų visa šeima kalbame lietuviškai. Vaikai jau beveik be jokio akcento kalba, – pasidžiaugia Abdulrazzak. – Mažiausias vaikas lanko lietuvišką darželį, du vyresnieji – lietuvišką mokyklą“.

Sėkmingai susirado darbą

„Mūsų žmonės nelinkę sėdėti ir laukti, kol kažkas kažką jiems pasiūlys. Jie patys stengiasi kaip galima greičiau susirasti darbą. Nepaisant, kad iš pradžių buvo nelabai palankus vietinių žmonių požiūris, dauguma tautiečių dirba. Vieni dirba kaip samdomi darbuotojai, kiti kuria verslus, – pasakoja Abdulrazzak. – Man pasisekė susirasti darbą kiek daugiau nei per mėnesį. Tada dar Ruklos pabėgėlių centre gyvenau. Įsidarbinau audimo fabrike „A

grupė“ sukirpėju. Toje įmonėje dirbo ir daugiau sirų. O sukirpėjo įgūdžių buvau įgijęs dirbdamas Turkijoje. Dabar dirbu Jonavos rajono socialinių paslaugų centre su šeimomis ir kitataučiais. Laimėjęs konkursą dar dirbu vertėju Lietuvos Raudonajame kryžiuje, anksčiau vertėjau ir „Caritas“, Užimtumo tarnyboje. Verčiu iš lietuvių kalbos į arabų ir iš arabų – į lietuvių kalbą. Mano diena užpildyta nuo ryto iki vakaro“.

Šiomis veiklomis vyras neapsiriboja ir rengiasi kurti savo verslą – teikti maitinimo paslaugas, bet pabrėžia, kad be Lietuvos žmonių geranoriškos pagalbos jam įsikurti čia būtų buvę nepalyginamai sudėtingiau.

Būstą suteikė savivaldybė

Prieš kelerius metus Abdulrazzak šeima įsikūrė Jonavos rajono savivaldybės suteiktame socialiniame būste. Galimybė suteikti socialinius būstus pabėgėliams atsirado Jonavos rajono savivaldybei įgyvendinus bene vienintelį Lietuvoje projektą, kai pabėgėlių integracijai reikalingos lėšos gautos bendradarbiaujant savivaldai ir Europos tarybos plėtros bankui. „Šiuo metu šiame name gyvename šešios sirų šeimos“, – pasidžiaugia pašnekovas ir priduria, kad iki šiol jo tautiečiams labai sunku išsinuomotuoti būstą.

Tapatumui puoselėti – bendruomenė

Praejusiais metais Lietuvoje gyvenantys sirai įkūrė bendruomenę. Abdulrazzak teigimu, iš pradžių susibūrė dešimt žmonių, bet labai greitai į veiklą įsitraukė ir kiti Lietuvoje gyvenantys sirai. Į bendruomenės renginius renkasi ne tik Jonavoje, bet ir Kaune, Vilniuje, kituose miestuose gyvenantys tautiečiai. „Pradėjome nuo tradicinių švenčių

Bendruomenės nariai ne tik puoselėja savo tradicijas, bet per susitikimus padeda vienas kitam rasti atsakymus į rūpimus klausimus.

Mes jau pripratome čia gyventi. Jaučiu, kad Lietuva yra mano antroji šalis. Ir vaikai priprato. Juo labiau, kad jie čia ir užaugo. Kai atvykome į Lietuvą, dukrai buvo septyneri metai, dabar jai keturiolika. Čia susirado draugų, priprato prie šalies tradicijų, gyvenimo būdo. Į Siriją nebent kažkada trumpam nuvyksime, bet į Lietuvą sugrįšime. Abdulrazzak Awf

organizavimo, nes labai svarbu išsaugoti ir savo vaikams perduoti savo tradicijas, papročius. Dabar imamės ir kitų renginių. Minime Tarptautinę tolerancijos, Pasaulinę pabėgėlių dieną. Į mūsų renginius ateina ir kitų bendruomenių atstovai. Ateina ir vietiniai gyventojai. Atsirandantis bendravimas keičia žmonių požiūrį į mūsų tautiečius. Tada, kai atvykome į Lietuvą, žmonės į mus labai atsargiai žiūrėjo, dabar atsiranda daugiau pasitikėjimo, – visuomeninės veiklos naudą

apibūdina bendruomenės pirmininkas. – Bendruomenėje taip pat keičiamės informacija, nes tautiečiams kyla įvairių klausimų“.

Bendruomenės šventėje Abdulrazzak Awf prisimena ir savo profesiją. „Sirijoje dirbau muzikos mokytoju, buvau dainininkas. Dabar dainuoju bendruomenės renginiuose. Dainuoju ir siriškas, ir lietuviškas dainas“, – Sirijoje pasirinktą profesinį kelią praskleidžia pašnekovas.

Svarbu ne tik užsispyrimas, bet ir palaikanti aplinka

Nors teigiama, kad kiekvienas galime pasiekti savo tikslus, jei tik to labai norime, Šiaulių romų integracijos centro pirmininkė Konsuela Mačiulevičiūtė mano, kad ne mažiau svarbi ir žmogų palaikanti aplinka. Ypač tada, kai žmogus priklauso įvairiais mitais apaugusiai tautinei mažumai.

Ne tokie...

„Aš esu gryn romė, – pokalbio pradžioje pabrėžia Konsuela Mačiulevičiūtė. – Ir mano tėvai, ir seneliai – romai. Nors mūsų kraujas maišytas. Mano prosenelė buvo lietuvė. Jos pavardė Paulauskaitė. Kaip teigiama, ji buvo iš kilmingo luomo. O mano prosenelis buvo romas. Jo pavardė buvo Matulevičius. Tiesiog vėliau jo pavardėje buvo padaryta klaida ir vietoj t atsirado č. Kai mano prosenelė, būdama keturiolikos metų, pabėgo iš namų ir su juo susituokė, jis jau buvo brandus vyras“.

Konsuela gimė ir augo Šiauliuose. „Mokiausi vidurinėje mokykloje, bet apie ją nelabai ką gero galiu pasakyti. Teko patirti ir užgauliojimų, ir pravardžiavimų, – trumpam į vaikystę nusikelia pašnekovė ir kiek patylėjusi priduria. – Toje pačioje mokykloje buvo sumuštas ir mano brolis. Kitiems mokiniams nuolat jo tautybė užkliūdavo,

pravardžiuodavo, kad jis atrodo kitaip, kad yra čigonas. Manau, toks požiūris į romus atsiranda todėl, kad visuomenė mūsų tautos nepažįsta ir teisia romus už tai, ko jie nepadarė“.

Šiaulių mieste ir regione gyvena apie 700 romų.

Dauguma jų vyresni kaip 50 metų. Pašnekovės teigimu, regione gyvena vos keliolika šeimų, nes jaunimas renkasi gyvenimą užsienyje.

Dauguma kuriasi Anglijoje.

„Jaunimui, ypač romams, Lietuvoje nėra lengva rasti darbo. Ir išsilavinimo didelė dalis romų neturi. Žinau ne vieną faktą, kad ir turintiems išsilavinimą sunku įsidarbinti vien dėl jų tautybės. Jie išvyko į Angliją ir dirba be jokio atstūmimo“, – vis dar skaudžią tiesą konstatuoja Konsuela Mačiulevičiūtė.

Vedė troškimas dainuoti

Gal aktyvi prigimtis, gal begalinis noras dainuoti suteikė Konsuelai jėgų išsiveržti iš susiformavusio stereotipo ir drąsiai, be jokių užuolankų visiems sakyti: „Aš esu romė“.

„Nuo pat mažumės artimųjų prašydavau, kad leistų man padainuoti giminės subuvimuose. Vėliau išsiaiškinome, kad Šiauliuose veikia privati muzikos mokykla „Yamaha“. Jai tuo metu vadovavo žymus būgnininkas Kęstutis Gascevičius. Nuėjau, pedagogai pastebėjo mano gebėjimus dainuoti. Ten mokantis teko bendrauti su žinomais muzikantais, dainininkais. Būdamas tokioje aplinkoje pradėti kitaip mąstyti, suvoki, kad galima kitaip gyventi, siekti karjeros“, – sako Konsuela.

Baigusi aštuonias klases Konsuela įstojo į Šiaulių Sauliaus Sondeckio menų gimnaziją, choro dirigavimo specialybę. „Ten buvo visai kitokia aplinka ir kitokie santykiai. Ryte atsikeli ir nori eiti į mokyklą. Norėdavau kurti, daryti, gyvendavau tuo, kas gimnazijoje vykdavo“, – pašnekovės balse suskamba džiaugsmo gaida.

Vėliau ji studijavo muzikos pedagogiką Vilniaus universiteto Šiaulių akademijoje – tada ši ugdymo įstaiga vadinosi Šiaulių universitetu. Po bakalauro studijų mokslus tęsė magistrantūroje. Prieš trejus metus sėkmingai baigė studijas. Dirba muzikos mokytoja Radviliškio Lizdeikos gimnazijoje.

„Ne kiekvieną dieną sutiksi mokykloje romą mokytoją. Nors, manau, kad Lietuvoje yra ir daugiau romų mokytojų, galbūt ir gydytojų, kunigų, kitų specialybių, bet jie apie savo tautybę neskelbia. Aš savo tautybės niekada ir niekur neslepiu, atvirai pasakau, kad aš esu romė. Lizdeikos gimnazijoje juntų pedagogų geranoriškumą, įtraukiant į bendruomenės gyvenimą“,

– pasakoja Konsuela Mačiulevičiūtė.

Konsuela neapsiriboja pasiektu. Jau treči metai studijuoja verslo vadybą Londone. „Mokytis anglų

kalba trupučiuką sudėtinga, bet ir iriuosi į priekį – sunkumai užgrūdina. Man labai patinka toks posakis: neduok alkanam žuvies, geriau duok jam meškerę, tegul pats tą žuvį sužvejoja. Po metų studijas turėčiau baigti“, – entuziazmo nestokoja moteris ir puoselėja viltį, kad Londone įgytos žinios pravers jai siekiant naujų tikslų.

Romų festivalis „Tamburinas“

Pati pasirinkusi kiek neįprastą romėms gyvenimo kelią, Konsuela įsitraukė į visuomeninę veiklą, kuri Lietuvos žmonėms padėtų geriau pažinti romus. „Nuo 2008 metų pradėjau aktyviai domėtis romų klausimais, buvau Pasaulio romų kongreso narė. Lietuvoje pradėjo rasti romams skirtų projektų. 2013 metais, bendradarbiaudama su miesto bendruomene, Šiauliuose įsteigiau Romų integracijos centrą. Jis buvo įkurtas Šiaulių „Santarvės“ vidurinėje mokykloje. Tais pačiais metais Lietuvos kultūros taryba finansavo mano pirmąjį projektą „Draugystės žiedai“. Šiaulių kultūros rūmuose suorganizavau koncertą, kuriame pasirodė mieste gyvenančių tautinių bendruomenių kolektyvai. Nuo 2015 metų kasmet rengiu romų festivalius „Tamburinas“, kuriuos finansuoja Tautinių mažumų departamentas. Ir šiemet jis vyko. Birželio 28 dieną. Jame pasirodė garsus septinstygės gitaros virtuozas Vadimas Kalpakovas, Ištvanas Kvik – „Sare roma“ grupės lyderis, Romas Dambrauskas, flamenko klubas „Tientos“, „Romano Kheliben“ iš Estijos, „Valode“, „Roma de drom Vilnius“ ir jauni talentingi romų atlikėjai iš Vilniaus, Panevėžio, nugalėję talentų konkurse“, – festivalį apžvelgia Konsuela, taip pat dainavusi festivalyje. Pasiteiravus, kas skatina aktyviai įsitraukti į romų integracijai skirtus projektus, ji atsakymo ilgai neieško. „Vidinės nuostatos ir išgyvenimai. Labai svarbu pakliūti į aplinką, kurioje tu būtumei palaikomas, būtumei skatinamas siekti išsilavinimo, tada ir apie save pradėsi kitaip galvoti“.

Barbora Gaudutė

Festivalio „Tamburinas“ 2025 dalyviai.

Kultūros tiltus tiesia Kauno armėnų bendrija

„Mūsų bendrijos tikslas – ne tik savo vaikams perduoti armėnų kultūrą, sudaryti jiems galimybes pasimokyti armėnų kalbos, bet ir padėti Lietuvos žmonėms pažinti mūsų kraštą, jo istoriją, kultūrą, tradicijas ir papročius, mūsų kulinarinį paveldą“, – akcentuoja Kauno armėnų bendrijos pirmininkas Aleksandr Bojadžian.

Tradicionis jaunųjų muzikantų koncertas

Gegužės 17 d. Kauno filharmonijoje nuo ankstaus ryto skambėjo muzika, šurmuliavo vaikai ir jaunimas, atvykęs į tradicinį Kauno armėnų bendrijos rengiamą konkursą-festivalį „Amicitia sonans“ (Skambanti draugystė).

„Tai ketvirtasis Kauno armėnų bendrijos rengiamas konkursas-festivalis. Prie jo organizavimo aktyviai prisidedame ir muzikos mokyklų mokytojai. Konkurso dalyviai turi atlikti laisvai pasirinktą armėnų arba lietuvių ar savo šalies kompozitoriaus sukurtą kūrinį. Konkurse varžosi pianistai ir grojantys kitais instrumentais bei vokalistai. Kadangi konkursas yra tarptautinis renginys, ir šiemet sulaukėme dalyvių ne tik iš Kauno, Vilniaus, Klaipėdos, kitų Lietuvos miestų, bet ir Estijos, Latvijos, Lenkijos ir, žinoma, Armėnijos“, – vieną ryškiausių ir nemažai darbo reikalaujančių bendrijos renginių pristato pianistė, muzikos mokytoja, projekto vadovė Lusine Sargsyan.

„Esu armėnė ir man labai malonu dalyvauti šiame konkurse-festivalyje, džiaugiuosi atsiradusia galimybe savo mokinius supažindinti su armėnų kompozitoriais“, – teigė iš Klaipėdos atvykusi muzikos mokytoja Jana Aleknavičienė. Jos parengta konkurso

dalyvė Katerina atliko Aramo Chačiaturiano kūrinį.

„Kai sumanėme rengti tokius konkursus-festivalius, pirmiausia orientavomės į vaikus, sudarydami galimybes jiems pagal amžių varžytis keturiose kategorijose. Labai svarbu, kad vaikai kuo daugiau sužinotų apie Armėniją, armėnų kompozitorius. Yra daug puikių armėnų kompozitorių, bet Lietuvoje apie juos nepakankamai žinoma, – patirtimi dalijasi Kauno armėnų bendrijos pirmininkas Aleksandr Bojadžian. – Rengti šiuos konkursus-festivalius pradėjome 2019 metais ir organizuojame kas dveji metai. Kovido pandemija paskatino mus imtis naujų iniciatyvų ir 2021-aisiais teko rengti nuotolinį konkursą. Šią patirtį panaudojame ir dabar. Ir šiame konkurse-festivalyje vieni dalyvavo gyvai, kiti atsuntė įrašus, kuriuos žiuri taip pat vertino“.

„Konkurso dalyvių atlikimą vertinančioje komisijoje dalyvauju nuo 2019 metų, – sakė iš Armėnijos atvykusi Jerevano Konstantino Saradžiano muzikos mokyklos, šiemet paminėjusios ir Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 150-ąsias gimimo metines, direktorė Armine Soghomanyan. – Be kartu su manimi atvykusių atlikėjų, konkursui pateikėme ir įrašų. Malonu, kad lietuviai vaikai konkursui renkasi armėnų kompozitorių kūrinius, armėnų vaikai – lietuvių. Per muziką mes galime bendrauti be kalbos, kurios nemokėjimas tampa bendravimo barjeru“.

Vaikų ir jaunimo konkursą-festivalį „Amicitia sonans“ remia Tautinių mažumų departamentas prie LR Vyriausybės ir Kauno miesto savivaldybė. Konkurse-festivalyje nuo 2019 metų varžėsi per 600 dalyvių.

Nuotr. autorė Karolina Baltiške

Armine Soghomanyan – ne tik mokyklos, tiesiančios kultūrinius tiltus tarp Armėnijos ir Lietuvos, vadovė, ne tik pedagogė, bet ir pianistė, per konkurso laureatų konkursą dovanojusi porą fortepijoninių kūrinių.

Nuotr. iš bendruomenės archyvo

Sekmadieninėje mokykloje

M. K. Čiurlionio 150-mečiui

„Šiomet mūsų bendrija įgyvendina dar vieną Tautinių mažumų departamento finansuojamą projektą, skirtą M. K. Čiurlionio 150-osioms metinėms. Pirmasis renginys įvyko kovo 28 d. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. Tai buvo Kauno armėnų bendrijos paskaita „Pasaulio sutvėrimas“. Paskaitoje buvo pristatyta ir analizuojama Čiurlionio meninio pasaulio tvarkos samprata ir tapybos ryšys su Artimųjų Rytų tautų mitologiniais simboliais. Paskaitą lydėjo M. K. Čiurlionio muzika, kurią atliko talentingi atlikėjai iš Armėnijos, – šiomet vykdomą projektą pristato bendrijos pirmininkas Aleksandr Bojadžian. – Balandžio 10 dieną šią programą rodėme Klaipėdoje, gegužės 28 dieną – Šiauliuose. Rudenį vyksime į Visaginą ir galiausiai šio projekto renginį organizuosime Vilniuje. Mes šiuos renginius organizuojame tuose miestuose, kuriuose yra armėnų bendrijos“.

Daugiau kaip 30 metų istorija

Praėjusių metų rugsėjo 28 d. Kauno armėnų bendrija minėjo savo veiklos 30-metį. Ta proga Kauno Ažuolyno bibliotekoje surengė koncertą „Trisdešimt metų aplink saulę“.

Per 30 Kauno armėnų bendrijos gyvavimo metų surengta per 300 renginių, išleista lietuvių–armėnų pokalbių knygelė, sukurtas renginių ciklas „Armėnija iš arčiau“, kurio metu pristatoma armėnų kultūra, išleistas ir pristatytas armėnų kompozitorių fortepijoninių pjesių rinkinys „Granato stebuklas“.

„Kauno armėnų bendrija įkurta 1994 metais. Jos tikslas nuo pat įsikūrimo – saugoti ir puoselėti armėnų kalbą, raštą, kultūrą, tradicijas. Siekdami tai perduoti savo vaikams, prieš 25 metus įsteigėme ir sekmadieninę mokyklą, kurią lankė mūsų vaikai, dabar jų vaikai ją lanko, – bendrijos veiklą apžvelgia jos pirmininkas Aleksandr Bojadžian. – Kitas ne mažiau svarbus mūsų tikslas – supažindinti Lietuvos žmones, ypač vaikus ir jaunimą, su daugiaamžė Armėnijos istorija, kultūra, religija, stiprinti draugystės bei bendradarbiavimo

Nuotr. autorė Karolina Baltiške

Po apdovanojimo Ovik Džilavjan su dabartiniu Kauno armėnų bendrijos vadovu Aleksandr Bojadžian (dešinėje).

Minint Tautinių bendrijų dieną Tautinių mažumų departamento Aukso garbės ženklas įteiktas Kauno armėnų bendrijos nariui Ovikui Džilavjan už Kauno armėnų bendrijos įkūrimą, aktyvų dalyvavimą neformaliojo ugdymo veikloje ir nuopelnus Lietuvos armėnų kultūrai bei jos išsaugojimui, pavyzdinį armėnų tautinės mažumos tapatumo puoselėjimą, jaunosios kartos ugdymą, integracijos skatinimą.

ryšius tarp Lietuvos ir Armėnijos, lietuvių ir armėnų tautų, išsamiau pažinti abiejų tautų kultūras ir jas suartinti. Iki pandemijos turėjome ir armėnų liaudies šokių ir dainų ansamblį „Hayrenik“, tačiau, kai žmonės negali susirinkti beveik dvejus metus, kai tiek laiko nevyksta repeticijos, vėliau sunku juos besuburti. Tad šiuo metu ansamblio neturime, bet labai tikimės, kad užsiauginsime pamainą, kuri susiburs į meno kolektyvą ir puoselės armėnišką etnokultūrą. Labai džiaugiuosi, kad yra stipri bendrijos komanda, su kuria ne taip mažai nuveikta ir tikiuosi, dar daug nuveiksime, puoselėdami savo tautos kultūrą ir supažindindami su ja Lietuvos žmones“.

Barbora Gaudutė

Nuotr. iš bendruomenės archyvo

Bendruomenės laisvalaikis

Ansamblis „Hałas“ šventė 15-ąjį gimtadienį

Gegužės 11 d. Naujosios Vilnios kultūros centre lenkų liaudies šokių kolektyvas „Hałas“ surengė koncertą 15 metų veiklai pažymėti. Jame per šokį buvo pristatytos svarbiausios kalendorinės metų šventės nuo Kaziuko mugės, Velykų, Joninių iki Kalėdų ir Užgavėnių, atskleidžiant Vilnios krašto daugiatautiškumą ir įvairių Lenkijos regionų etnokultūrą. Per jubiliejinį koncertą scenoje šoko, dainavo ir grojo per 80 žmonių iš Vilniaus rajono Rudaminos kultūros centro Juodšilių ir Marijampolio skyrių. Tą popietę į vientisą „Hałas“ kolektyvo vadovės Kristinos Voleiko sukurtą programą darniai įsiliejo ir kelerių metų vaikai, ir jaunuoliai, ir brandesnio amžiaus etnokultūros puoselėtojai.

„Mūsų kolektyvą, įsikūrusį Juodšilių skyriuje, sudaro dvi grupės. Vienoje grupėje – vaikai nuo 7 iki 12 metų, kitoje – jaunimas. Kolektyvas nėra didelis – apie 40 šokėjų, bet man labai malonu, kad ir vaikai, ir jaunimas domisi liaudies šokiais, kad jų mokosi, skirdami tam nemažai laiko, juk dalis šokėjų į Juodšilius atvažiuoja net iš Vilniaus, – pasidžiaugia Kristina Voleiko, „Hałas“ ansamblui vadovaujanti daugiau kaip dešimt metų. – Ne sykį šokėjų esu klaususi, kas juos traukia dalyvauti ansamblyje, jie sako, kad jiems patinka labai maloni atmosfera, kad kolektyve jie jaučiasi kaip šeimoje. Pastebėjau, kad dalyviai į kolektyvą pakviečia ir savo draugus, kuriems įdomu šokti. Žinoma, būna atvejų, kai ir pačiai tenka ieškoti naujų kolektyvo dalyvių, nes tai vienas, tai kitas šokėjas pasitraukia. Jiems pamainos paprastai ieškau pasinaudodama *Facebook* paskyra,

pristatydamą kolektyvo koncertines keliones, kurių ne taip ir mažai. Koncertuojame ne tik savo rajone, bet ir kitose Lietuvos vietose. Pagal galimybes stengiamės dalyvauti tarptautiniuose rengiuose. Buvome Lenkijoje, Latvijoje, Bulgarijoje, Ispanijoje, Liverpulyje, Vengrijoje, Prancūzijoje. Visada esame kviečiami į Lenkijoje vykstančius renginius, nes mūsų ansamblis puoselėja lenkų tradicijas. Ir po jubiliejinio koncerto gimė idėja – dar kiek patobulinti programą ir ją pristatyti kituose Lietuvos regionuose“.

Kristina pasidžiaugia ir kolektyvo narių tėvų supratimu. Vadovės teigimu, tėvų parama labai svarbi ir įsigyjant kostiumus, ir organizuojant koncertines keliones. Kolektyvo veiklą paremia ir patys jaunimo grupės šokėjai.

„Tautinių mažumų kolektyvams, ypač tokiems mažiems kaip mūsų, finansiškai nėra lengva. Mus finansuoja Vilniaus rajono savivaldybė per Rudaminos kultūros centrą, tačiau rajone kolektyvų daug ir neišmanoma patenkinti visus jų poreikius. Kai trūksta lėšų, nukenčia ir veikla. Žmonės galėtų kurti įvairesnes programas, pristatančias tautinių mažumų etnokultūrą, bet tam trukdo finansinės galimybės“, – pabrėžia Kristina.

Įsikalbėjus apie Vilnios krašto etnokultūros ypatumus, kolektyvo vadovė apgailestauja, kad nemažai sumanymų tenka atsisakyti, nes nėra tam tinkamų įrašų. Reikalinga arba gyvai grojanti kapela, arba bendradarbiaujant su esamomis kapelomis padaryti studijiniai įrašai. Tačiau tam irgi

reikalingos lėšos.

„Liaudiškų šokių ansamblio „Hałas“ jubiliejinis koncertas tapo ne tik šokio ir tradicijų švente, bet ir proga daryti gerus darbus. Renginio metu buvo surengta labdaros akcija vaikų hospiso palaimintojo kun. Mykolo Sopočkos hospisas naudai. Džiaugiamės, kad galėjome – nors ir simboliškai – prisidėti prie šios kilnios iniciatyvos savo širdimis, – pažymi Kristina Voleiko. – Nuoširdžiai dėkojame visiems, kurie parėmė mūsų iniciatyvą. Kartu parodėme, kad kultūra ir socialinis jautrumas eina koja kojon, o kiekvienas gerumo gestas turi didelę galią“.

Į kolektyvo „Hałas“ jubiliejinį koncertą atvyko gausus svečių būrys iš Europos Parlamento, Seimo, Tarptautinės Italijos lenkų asociacijos, Vilniaus rajono savivaldybės, kitų institucijų, delegacija iš miesto Legnice (Lenkija).

Aštuoniems „Hałas“ liaudiškų šokių ansamblio šokėjams buvo įteiktos Lietuvos Respublikos Seimo padėkos už aktyvų dalyvavimą, aistrą ir indėlį puoselėjant lietuvių ir lenkų kultūrą bei tradicijas ansamblio 15-mečio proga. Padėkas įteikė Lietuvos Respublikos Seimo narys Jaroslavas Narkevičius.

„Daug metų šokau liaudies šokių ir dainų kolektyve „Zgoda“. Paskui jo vadovas man pasiūlė važiuoti pasimokyti lenkų šokių į Žešuvą. Kadangi

mokymų dalyviai susirinko iš viso pasaulio, su daugeliu jų ryšiai išliko iki šiol. Tai leidžia praplėsti koncertinių kelionių maršrutus, – apie kelią nuo šokėjos iki šokių vadovės pasakoja Kristina Voleiko, šiuo metu vadovaujanti ne tik „Hałas“, bet ir Rudaminos kultūros centro Marijampolio skyriaus šokių kolektyvams, ir priduria. – Už savo pasiekimus ir sėkmingą koncerto organizavimą esu ypatingai dėkinga savo vyrui Romualdui, kuris yra ne tik tvirtas ramstis, bet ir nuoširdus pagalbininkas kiekviename žingsnyje. Jo kantrybė, atsidavimas ir nuoširdus palaikymas visada suteikia man jėgų ir įkvėpimo eiti pirmyn. Džiaugiuosi, kad ir mudviejų dvylikametis sūnus Mateušas mėgsta šokį. Jis šoka liaudiškų šokių ansamblyje „Kropelki“, kuris kartu su „Malwy“ kolektyvu bei Kazimierz Moroz vadovaujamu vokaliniu ansambliu „Borowianka“ pasirodė ir „Hałas“ jubiliejiniam koncerte“.

Pasak Kristinos, lenkų liaudies šokių kolektyvas „Hałas“ – ne tik šokių kolektyvas, bet ir bendruomenė, vienijanti kartas, perduodanti tradicines vertybes jaunimui. Tai taip pat – lenkų kultūros ambasadorius Lietuvoje, aktyviai dalyvaujantis įvairiuose festivaliuose ir tarptautiniuose projektuose. Gegužės 17 d. jos vadovaujami liaudiškų šokių kolektyvai „Hałas“, „Kropelki“ ir „Malwy“ dalyvavo Tarptautiniam festivalyje „Baltic Amber Jurmala 2025“ (Latvija). „Tiek mažiausi, tiek vyresni „Hałas“ šokėjai pasirodė puikiai – jų energija, šypsenos ir aistra užkrėtė publiką. Talentas neliko nepastebėtas – kiekvienas kolektyvas buvo apdovanotas I laipsnio diplomu! Didžiulį pasididžiavimą sukėlė ir liaudiškų šokių kolektyvas „Kropelki“, kuris sužavėjo komisiją žydišku šokiu ir pelnė I laipsnio diplomą. Moterų šokių kolektyvas „Malwy“, pristatęs elegantišką valsą su skėčiais, taip pat neliko nepastebėtas ir buvo įvertintas II laipsnio diplomu“, – kolektyvais pasidžiaugia jų vadovė Kristina Voleiko.

Karolina Baltmiškė

Europos Parlamento narys Valdemar Tomaševič kolektyvo vadovei Kristinai Voleiko įteikė Lietuvos lenkų sąjungos medalį „Už nuopelnus puoselėjant lenkų kultūrą Lietuvoje“. Už indėlį puoselėjant kultūrą kolektyvo vadovei įteikta ir Vilniaus rajono savivaldybės mero Robert Duchnevič padėka.

„Heimatgruss“ gilinasi į polifoninį dainavimą

Gegužės 31 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko bendras vokiečių kultūros bendruomenės ansamblio „Heimatgruss“ ir svečių iš Portugalijos Gimarinso (Guimarães) miesto seminaras.

„Tai Erasmus+ programos finansuojamo projekto, skirto suaugusiųjų švietimui mokymo tikslais, užsiėmimas. Projektas vadinasi „Polifoninė Europa: balsų įtrauktis ir vienybė“ ir yra tarptautinių kultūrinių mainų, skirtų polifoniniam dainavimui, dalis. Praktinio seminaro dalyviai mokosi vieni iš kitų per muzikos, kalbos ir kultūros pažinimą. Vilniuje vykusiame seminare svečiai pristatė savo krašto polifoninio dainavimo tradicijas. Viena iš portugalų polifoninio dainavimo rūšių – Cante Alentejano, kaip ir lietuviškos sutartinės, yra įtrauktos į UNESCO Reprezentatyvųjį žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. „Heimatgruss“ ansamblis svečius supažindino su lietuviškomis sutartinėmis ir vokiškuoju kanonu“, – pasakoja „Heimatgruss“ ansamblio meno vadovė Rima Kurienė ir priduria, kad bičiulius iš Portugalijos atvedė ne tik projektas, bet ir galimybė pamatyti festivalį „Skamba skamba kankliai“.

Projekte numatytos dar dvi veiklos. Spalio ar lapkričio mėnesį „Heimatgruss“ ansamblis vyks į Portugaliją pas bičiulius, kuriuos susirasti padėjo Erasmus+ programa, o

Tautinių bendrijų namuose skambėjo lietuviškos ir portugališkos dainos.

kitų metų pavasarį keliaus į Vokietiją, į Berlyne veikiančią Chorų asociaciją, kuri vienija per 20 tūkst. chorų.

„Kadangi mums rūpi ir vokiškasis polifoninis dainavimas, Vokietijoje gilinsimės į kanono specifiką. Be to, šis projektas naudingas ne tik dainavimo įgūdžiams tobulinti, bet ir kitoms patirtims, susijusioms su projektu realizavimu: kelionių planavimu, finansų administravimu, naujais mokymosi metodais, kitų tautų papročių pažinimu. Reikės šiek tiek ir kalbų pasimokyti. Labai svarbu, kad atsiranda galimybė ir vokiečių kalbos įgūdžių tobulinimui. Šiame projekte polifonija yra kaip metafora Europos vienybei ir įtraukčiai apibūdinti. Erasmus+ mobilumo projektas stipriai prisidės prie mūsų organizacijos plėtros ir mūsų dalyvių gerovės, nes suteikia galimybes mokytis, keistis patirtimi bei megzti tarptautinius ryšius. Taigi įgyvendindami šį projektą mes per muzikavimą pažinsime Europos tautų kultūros įvairovę. Kiekviena kelionė truks po penkias dienas, tad šiek tiek susipažinsime su šalimi. Labai smagus projektas ir labai džiaugiamės, kad yra skirta per 30 tūkst. eurų jam įgyventi“, – sako Rima Kurienė. Projektą finansuoja Europos Sąjunga.

Barbora Gaudutė

„Ilsu“ dalyvavo tarptautinėje jaunimo stovykloje

Balandžio 21–30 d. Totorių kultūros centro folkloro ansamblis „Ilsu“ dalyvavo tarptautinėje jaunimo stovykloje Ankaroje, Turkijoje. Tai buvo Totorių kultūros centro ir Krymo totorių asociacijos bendras projektas. Mintis organizuoti tokio masto jaunimo stovyklą gimė pernai, kai į Totorių kultūros centro jau daugiau nei 10 metų organizuojamą vasaros mokyklą Trakuose atvyko šokių mokytoja Evelina Kemiliovą ir Krymo totorių asociacijos pirmininko pavaduotoja Oya Deniz Şahin.

Dainuoja „Ilsu“ ir „Ciyyin ansambli“ ansambliai.

Nuotr. iš ISU archyvo

Ankaroje surengtoje tarptautinėje jaunimo stovykloje dalyvavo 25 jaunuoliai iš folkloro ansamblio „İlsu“ ir Krymo totorių asociacijos ansamblis „Ciyin ansambli“.

Lietuvos totoriams atstovavo Totorių kultūros centro vadovė Almira Parmaksizoglu ir centro koordinatorė Irena Krinickienė. Stovykloje buvo mokomasi tautinių šokių ir dainų. Šiuos užsiėmimus vedė Totorių kultūros centro šokių mokytojas İlker Teker, Krymo asociacijos choreografė Evelina Kemileva ir muzikos mokytojas Refat Useinov. Taip pat buvo mokomasi turkų kalbos ir gilinamasi į Krymo totorių istoriją. Laisvalaikio buvo žaidžiami tautiniai žaidimai

organizuojamos ekskursijos.

Stovyklos atidaryme dalyvavo Lietuvos ambasadorius Ankaroje J.E. Ričardas Degutis, pagrindinio rėmėjo Turkijos plėtros ir bendradarbiavimo fondo TIKA direktoriaus pavaduotojas Dr. Mahmut Çevik, Krymo totorių asociacijos pirmininkas Mukrimin Šahin, kiti garbingi svečiai. Į baigiamąjį koncertą atvyko Lietuvos Garbės konsulas Bursoje Berat Tunakan ir Ukrainos ambasados Turkijoje konsulas Denis Zolotarev. Per 9 dienas paruoštame koncerte skambėjo liaudies dainos totorių ir turkų kalbomis, žiūrovus stebino Krymo totorių ir turkų šokiai.

Barbora Gaudutė

Lietuvos totorių Krymo paveldas

Šimtmečius trunkantys istoriniai, kultūriniai ir religiniai ryšiai tarp Krymo ir Lietuvos tęsiasi ir šiandien. 2018 m. Vilniuje buvo įkurtas kultūros centras „Efsane“ (Legenda). Kultūros centro steigėjais tapo Trakų krašto totorių bendruomenė, vadovaujama Elnaros Churlu, ir Kijevo Kultūros paveldo fondas, vadovaujamas Seit-Yahya Kazakovo. Bendradarbiaujant dviem organizacijoms buvo sukurtas Lietuvos totorių folkloro ansamblis „Efsane“.

Nuo to laiko Seit-Yahya Kazakovas tapo dažnu svečiu Lietuvoje. Siekiant atgaivinti Lietuvos totorių kultūrą, kartu su Trakų krašto totorių bendruomene buvo parengtas projektas „Lietuvos totorių Krymo paveldas“, kurį įgyvendinant kelerius metus buvo rengiami koncertai, vedami meistriskumo užsiėmimai apie liaudies taikomąjį meną, nacionalinę virtuvę, organizuojami tarptautiniai totorių kultūros festivaliai.

Mano pažintis su Seit-Yahya Kazakovu prasidėjo 2016 metais, kai jis atvyko į Lietuvą dalyvauti Pasauliniame Krymo totorių kongrese, vykusiame Vilniuje, Seime. Bendraudama su juo sužinojau, kad jis yra talentingas menininkas – dainuoja, groja keliais muzikos instrumentais, šoka ir kuria Krymo totorių šokius. Po kelerių metų kreipiausi į jį pagalbos rengiant ansamblio „Efsane“ programą. Jo indėlis tapo neįkainojama mūsų kūrybos dalimi.

Seit-Yahya su Lietuva sieja ir jo šeimos istorija. Po Krymo totorių deportacijos Seit-Yahya tėvai pateko į Uzbekistano stepes, iš kur tėvas pabėgo ir po dviejų metų atsідūrė Kaune. Po daugelio metų jis grįžo pas giminaičius į Uzbekistaną ir ten susilaukė sūnaus – mūsų pasakojimo herojaus Seit-Yahya.

Savo profesinę veiklą Seit-Yahya pradėjo nuo

muzikos mokytojo, tyrinėjo Krymo totorių folklorą nacionaliniame dainų ir šokių ansamblyje, vėliau baigė Uzbekistano valstybinę konservatoriją ir amžinai susiejo savo gyvenimą su liaudies menu. 1988 m. sugrįžo į Krymą, ten subūrė kelis etnografinius kolektyvus.

Šiuo metu jis vadovauja labdaros organizacijai „Kultūros paveldo fondas“. Vienas iš šio fondo projektų „DEVLET SARAY MUSEUM“ – devletsaray.org interneto naudotojus anglų kalba supažindina su Krymo ir Krymo totorių istorija ir kultūra. Šiame virtualiame muziejuje pristatomi Krymo dailininkų, liaudies meno meistrų ir istorikų darbai, kolekcijos, didelė biblioteka Krymo tematika.

Seit-Yahya Kazakovas tęsia bendradarbiavimą su Lietuvos totorių folkloro ansambliu „Efsane“ rengiant naują koncertinę programą.

Seit-Yahya Kazakovo daugelio metų darbas gaivinantis Krymo totorių kultūrą buvo įvertintas Lietuvos Respublikos Seimo Garbės raštu ir Lietuvos totorių Sąjungos I laipsnio medaliu.

Elnara Churlu

Paminėtas Krymo totorių tautos genocido aukų atminimas

Gegužės 18 d. Tautinių bendrijų namuose buvo paminėtos 81-osios Krymo totorių tremties metinės, kurias surengė lietuvių totorių folkloro ansamblis „Efsane“ ir jo vadovė Elnara Churlu.

„Šiame renginyje mes rodome istorijos, kaip buvo naikinama tauta, dalį“, – sakė Krymo totorių genocido aukų atminimo popietę vedęs Selim Churlu, savo šaknis pajuntantis ne tik ansamblyje „Efsane“, kuriame jis dalyvauja nuo vaikystės, bet ir tėvų namuose, alsuojančiuose šios tautos kultūra ir istorija, nes proseneliai buvo tarp tų metų tremtinių. Tremtyje gimė jo seneliai. Ten gimė ir jo tėvai.

Renginio pradžioje visus susirinkusiuosius bendrai maldai pakvietė imamas Ramazanas Krinickis. „Efsane“ ansamblis padainavo Krymo totorių himnu tapusią dainą „Gražus mūsų Krymas“.

Apie 1944-ųjų gegužės įvykius kalbėjo Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos vadovas Motiejus Jakubauskas.

„Ši diena mums primena skaudžius Krymo totorių išgyvenimus, tačiau ji mums primena 1941-ųjų birželio 14 dieną prasidėjusias tremtis Lietuvoje. Per tremtis buvo išvežti patys intelektualiausi žmonės. Ir išvežė ne tik lietuvius. Išvežė ir daug kitų Lietuvoje gyvenusių tautų, tarp jų ir totorių. Taigi 1944-ųjų gegužės 18–20 dienų įvykiai yra tąsa anksčiau už geležinės uždangos vykdytų represijų, nuo kurių nukentėjo visos tautos, tarp jų ir rusai.

Tomis dienomis iš Krymo buvo ištremta daugiau kaip 200 tūkstančių žmonių ir tik pusė jų pasiekė tremties vietą. Pusė žmonių mirė kelyje. Išvežtieji ilgą laiką negalėjo sugrįžti. Ir net tada, kai realiai jie jau galėjo sugrįžti, Krymo totorių sugrįžimas nebuvo teisiškai sutvarkytas. Gaila, kad Ukrainos vadovybė praktiškai nieko nepadarė dėl Krymo totorių“, – dar prieš renginį „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė Motiejus Jakubauskas.

Apie Krymo totorių ir Lietuvos žmonių patirtų išgyvenimų sąsajas kalbėjo Lietuvos totorius prof. Adas Jakubauskas.

Per renginį buvo eksponuojami Krymo totorių dailininko Sadikh Adji-Selimo tremčiai skirtų darbų paroda. Kai jį ištremė, jam buvo 13 metų. Paveiksluose dailininkas dalijasi savo vaikystės prisiminimais apie skaudžias deportacijos akimirkas, gyvenimą tremtyje. Paveikslų įspūdį sustiprino ansamblio „Efsane“ dalyvių skaitomi tekstai, nukeliantis į deportuojamų žmonių išgyvenimus.

Renginio pabaigoje buvo parodytas meninis filmas „Haytarma“, pasakojantis apie legendinį lakūną, du kartus Sovietų Sąjungos didvyrį, Krymo totorių Amet-Khan Sultaną. Jam sugrįžus į Krymą 1944 metų gegužę, prasideda masinė Krymo totorių tremtis į Vidurinę Aziją. Filmo režisierius ir pagrindinio vaidmens atlikėjas Akhtem Seitablayev.

Barbora Gaudutė

Krymo totorių išgyvenimais alsuoja dailininko Sadikh Adji-Selimo sukurti paveikslai.

Paveikslų įspūdį sustiprino ansamblio „Efsane“ dalyvių skaitomi tekstai.

Iš kairės: prof. Adas Jakubauskas ir Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos vadovas Motiejus Jakubauskas.

Labdaros koncertas „Su Ukraina širdyje“

Gegužės 7 d. Vilniaus ukrainiečių bendrija vilniečius pakvietė į išskirtinį Ukrainos nacionalinio nusipelnusio bandūristų ansamblio „Mayborody“ koncertą, surengtą Vilniaus Švč. Trejybės graikų apeigų katalikų bažnyčioje.

Gegužės 10 d. ansamblis koncertavo Šiauliuose.

Įėjimas į visus koncertus buvo nemokamas, o klausytojai, atsidėkodami už puikią pažintį su ukrainiečių tradiciniu styginiu liaudies instrumentu – bandūra, įdomią programą, savo aukomis parėmė kariaujančią Ukrainą.

TBN inf.

Nuotr. autorė Karolina Baltiške

Vera Civenkova: „Noras piešti lydi nuo vaikystės“

Kovo 20–balandžio 30 d. Visagino kultūros centre vyko Veros Civenkovos tapybos darbų paroda, skirta miesto, kurį ji statė, 50-mečiui.

„Į Visaginą atvykau 1981 metais. Iš pradžių dirbau statybose – stačiau miestą. Ir šiandien šie pastatai tarnauja miestui. Paskui perėjau dirbti į atominę elektrinę. Ten dirbau 25 metus, – apie savo sąsajas su jauniausiu Lietuvos miestu pasakoja Vera Civenkova ir sugrįžta į vaikystę, nuo kurios ją lydi noras piešti. – Kai man buvo 14 metų, tada gyvenau Mariupolyje, pradėjau lankyti dailės studiją. Ten sutikau nuostabią pedagogę, kuri mums dėstė piešimą, tapybą. Pas ją mokiausi beveik ketverius metus. Šios studijos man padėjo tvirtą pamatą kūrybai. Tačiau vėliau rinkausi kitą gyvenimo kelią. Baigusi aštuonias klases įstojau į buvusį Ždanovo, dabar Mariupolio, statybos technikumą. Vėliau baigiau Rostovo statybos institutą, kur studijavau Ekonomiką ir statybų organizavimo specialybę. Ištėkėjau, auginau vaikus, dirbau ir nebuvo kada piešti“.

Prie meno Vera sugrįžo 2014 metais, kai pradėjo bendradarbiauti su kūrybinių iniciatyvų grupe

„Kvadratas“, kuriai vadovauja Andrejus Denisenko.

„Iš pradžių piešiau tik natūrmortus. Juos piešti man labiausiai patinka. Žmonės kasdien naudoja indus, lenteles, audeklus, vaisius ir tai jiems atrodo niekuo neišsiskirianti ir neįdomi kasdienybė. Man šie daiktai įdomūs savo forma, linijomis, kaip juose atsispindi šviesa, – apie savo kūrybą pasakoja Vera. – Paskui pradėjau tapyti peizažus, o pastaruoju metu ėmiausi ir portretų“.

Vera Civenkova savo kūrybos parodas rengia Visagine. Jos darbai eksponuoti Ignalinoje, Latvijoje. Dalį parodų rengia su Andrejumi Denisenko. Kelis kartus dalyvavo Zarasuose rengiamame konkurse „Rudens vainikas“. 2021 m. ji dalyvavo tautinių mažumų darbų parodoje, ištisus metus keliausioje po įvairius Lietuvos miestus.

„Labai tikiuosi, kad savo darbų parodą galėsiu surengti ir Vilniuje“, – lūkesčiais pasidalija Vera Civenkova. *(Keli jos darbai pateikti šio leidinio viršelyje)*

Gudų kultūros draugija Lietuvoje

Balandžio 14 d. Gudų kultūros draugija Tautinių bendrijų namuose surengė kurso „Baltarusijos studijos“ pristatymą, kuriame apie save pranešė neseniai Lenkijoje įregistruotas Baltarusių kalbos institutas. Kurso „Baltarusijos studijos“ programa, kurią sukūrė nepriklausomi mokslininkai pagal Baltarusijos kalbos instituto projektą, remiama Europos Sąjungos lėšomis.

Pagrindinis kurso „Baltarusijos studijos“ tikslas – optimizuoti baltarusių savęs pažinimo procesą ne tik etninėje, bet ir tautinėje dimensijoje, visapusiškai supažindinant su Baltarusija, suteikti sistemingų ir visapusiškų žinių apie šalį tiems, kuriems tai vis dar lieka *tabula rasa*.

Pradžių pradžia...

„Nuo to, atrodytų, tolimo įvykio, kai buvo įkurta Gudų kultūros draugija Lietuvoje, daug įvykių ir daug vandens nutekėjo. Lietuva tapo nepriklausoma ir europietiška valstybė. Baltarusija iš pradžių taip pat įgijo nepriklausomybę, bet netrukus toje šalyje situacija vėl pasikeitė“, – apžvelgdamas draugijos kūrimąsi ir veiklą teigia jos vadovas Aliaksandr Adamkovič.

Gudų kultūros draugija Lietuvoje buvo įkurta 1988 m. gruodžio 8 dieną prie Lietuvos kultūros fondo. Pirmasis draugijos pirmininkas Chvedaras Niunka, pavaduotoja Halina Wojcik ir išdininkė Miraslava Rusak.

Nuo tos dienos, pasak dabartinio jos vadovo, draugija pradėjo savo kelionę, kurioje buvo visko: ir pakilimų, ir nuosmukių, ir išdavysčių, ir įžeidimų, ir prisipažinimų, ir vienatvės... „Vis dėlto per šiuos 37 metus ji išliko ir paliko reikšmingą pėdsaką baltarusių istorijoje Lietuvoje. Prie ištakų stovėjo tie, kurie širdyje per gyvenimą, per Antrojo pasaulinio karo baisumus, per stalinistinės ir komunistinės, totalitarinės sistemos nusikaltimus nešiojo jiems brangią Gudiją, kad atsiradus momentui visam pasauliui galėtų pasakyti, kad jie gudai. Įsteigdami draugiją jie tai padarė. Tai Zoska Veras, Liavon ir Jurka Luckevičiai, Halina Voicik, Kastus ir Leakadyja Šyšėjai, Levanid ir Zinaida Karoliai, Serhej Karabač, Pavelas Savčenko, Miraslava Rusak, Jurijus Zimnickis, Sergejus Padagelis, Mikola Rulinski ir daugelis kitų iškilių asmenų, – vardija draugijos

vadovas. –Tada baltarusiškumą reikėjo atgaivinti nuo nulio, nes komunistinės okupacijos metais Lietuvoje buvo sunaikinta viskas, kas baltarusiška: uždaryta baltarusių gimnazija, likviduotas baltarusių muziejus, leidyklos, organizacijos ir kita.

Šiandien mažai kas iš naujosios baltarusių bangos gali įsivaizduoti, kokiomis sąlygomis reikėjo pradėti dirbti, kai nebuvo nieko, visiškai nieko baltarusiško. Net nebuvo patalpos, kur žmonės galėtų susirinkti ir aptarti savo problemas. Viskas prasidėjo nuo tuščio popieriaus lapo. Jei šiandien, klaidžiodami Lietuvos sostinės gatvėmis, matome daug baltarusiškų pėdsakų, tada to nebuvo. Vilniaus baltarusiai turėjo tik atmintį ir turtingus archyvus. Ir taip žingsnis po žingsnio Lietuvos Respublikoje atgijo baltarusiški pėdsakai.“

Ryškiausi renginiai

Pirmas Gudų kultūros draugijos Lietuvoje žingsnis, kurį žengė kartu su baltarusių klubu „Siabryna“ – 1989 m. kovo 25 d. Lietuvos radijo antrojoje programoje startavo Baltarusijos radijo programa. Ji vadinosi „Baltarusijos žodis Lietuvos bangose“. Laida buvo transliuojama kas dvi savaitės. Laidas rengdavo Igoris Ravnopolecas, bendradarbiaudamas su draugijos ir „Siabrynos“ nariais.

„Veiklai paskatinti buvo svarbus ir akordeono įsigijimas. Tam lėšų skyrė Lietuvos kultūros fondas. Nuo jo, galima sakyti, prasidėjo choro „Siabryna“ veikla, nes jie naudojo šį muzikos instrumentą“, – sako pašnekovas.

Laisvės kelyje, 2020 m. rugpjūčio 23 d.

Jo teigimu, 1989 m. lapkritį draugijos pastangomis garsiosiose Vilniaus Rasų kapinėse buvo perlaidoti žymaus baltarusių tarpukario veikėjo Pranciškaus Alechnovičiaus palaikai. 1993 m. ant jo simbolinio kapo buvo pastatytas skulptoriaus E. Padberezki sukurtas paminklas, kuris laikui bėgant sunyko ir 2022 m. visuomenės pastangomis buvo atkurtas.

„1990-ieji buvo turiningesni. UNESCO šiuos metus paskelbė Pranciškaus Skorinos metais. Tada, padedant ir remiant Tautybių departamentui (dabar – Tautinių mažumų departamentas prie LRV), vadovaujamam dr. Halinos Kobeckaitės, metus galėjome paminėti gana iškilmingai. Ant pastato Vilniuje buvo įrengta pirmojo spaustuvinių garbei skirta lenta. Lentos atidengime dalyvavo daug Baltarusijos ir Lietuvos visuomenės atstovų, tarp jų Stanislas Šuškevičius, Michas Tkačiovas ir kt. Atminimo lentą pašventino kun. Vladislovas Čarniavskis. Šia proga vyskupas Tadeušas Kondrusievičius aukojo šv. Mišios baltarusių kalba Vilniaus katedroje, – baltarusiams svarbias akimirkas prisimena Aliksandr Adamkovič. – Pranciškaus Skorinos metams paminėti išleista 500 proginių ženklų. 1990 metais draugijos pastangomis, praėjus beveik 50 metų po Vilniaus baltarusių gimnazijos uždarymo, buvo sukurta sekmadieninė baltarusių mokykla, kuri vėliau, prisidedant Gudų kultūros draugijai, išaugo į Vilniaus baltarusių P. Skorinos gimnaziją.

Tais pačiais metais Lietuvos kultūros fondui rašytame laiške Gudų kultūros draugijos pirmininkas Chvedaras Niunka pažymėjo, kad baltarusiai Lietuvoje tikisi grąžinti buvusiųjų Baltarusijos tėvų marijonų namų patalpas Žygimanto g. 12. Prašė finansavimo knygai apie Lietuvos baltarusius, motyvuodamas tuo, kad žmonės turi gausų baltarusių gyvenimo Lietuvoje nuotraukų ir dokumentų archyvą. Dalį knygos leidybos išlaidų pažadėjo apmokėti Lietuvos kultūros fondas su

sąlyga, kad likusią dalį apmokės Baltarusijos kultūros fondas. Šiandien sunku pasakyti, kodėl ši idėja nebuvo įgyvendinta, o knygos pradėtos leisti daug vėliau.

Kalbėta ir apie spaudą, kad be radijo ir televizijos laidų reikia ir savo laikraščio. Taip gimė puslapis „Vilniaus krašto gudas“, kuris iš pradžių buvo spausdinamas laikraštyje „Lietuvos aidas“ (rusiška versija), vėliau – lenkų laikraštyje „Kurier Wileński“. Šiame puslapyje buvo skelbiamos naujienos ir istorinė informacija apie baltarusių gyvenimą Lietuvoje“.

Veiklos plečiasi

Aliksandr Adamkovič pasidžiaugia, kad vėliau daug darbų buvo nuveikta siekiant atgaivinti ir išsaugoti baltarusišką paveldą Lietuvos Respublikoje. Draugija yra išleidusi ne vieną dešimtį knygų, sukaupusi gausų archyvą apie Baltarusijos ir Lietuvos istoriją. Gudų kultūros draugijos pastangomis ant baltarusių veikėjų kapų pastatyti paminklai ir atminimo lentos Pranciškui Skorinai, Kostui Kalinauskui, Branislavui Taraškevičiui, Ryhorui Šyrmai, Jankui Kupalai, Vaclavui Lastauskui, Piotru Serhijevičui, Maksimui Hareckui, Natalli Arsenjevai, kun. Kazimirui Svajakui, kun. Adomui Stankevičiui.

Buvusiame Vilniaus pedagoginiame universitete draugijos rūpesčiu buvo įkurta baltarusių kalbos, literatūros ir etnokultūros katedra.

Gudų kultūros draugija surengė šešias baltarusių konferencijas Baltijos šalyse, dalyvavo visuose Pasaulio baltarusių kongresuose. Labai glaudžius ryšius palaiko su baltarusių diasporomis tiek artimajame, tiek tolimajame užsienyje.

2008 m. kovo 26 d. Gudų kultūros draugijos nariai buvo pakviesti į susitikimą su Lietuvos Respublikos Prezidentu Valdu Adamkumi ir priėmė jo sveikinimus su Baltarusijos Liaudies Respublikos paskelbimo 90-mečiu.

„2009 m. įvyko du Gudų kultūros draugijai Lietuvoje svarbūs įvykiai. Liepos 18–19 d. Minske surengtas penktasis Pasaulio baltarusių kongresas, kuriame dalyvavo septyni Gudų kultūros draugijos Lietuvoje delegatai. Iš viso šiame renginyje dalyvavo 21 žmogus iš Lietuvos. Rugsėjo 5–6 d. Vilniuje vyko ketvirtoji Baltijos šalių ir Baltarusijos baltarusių konferencija. Joje dalyvavo 133 svečiai iš Baltarusijos, Latvijos, Estijos, Lenkijos. Po konferencijos buvo išsiųstas kreipimasis į Lietuvos Respublikos Prezidentą ir Vyriausybę dėl paramos finansinius sunkumus išgyvenančiai draugijai. Deja, kol kas pagalbos nesulaukta, – apgailestauja Aliksandr ir

Gudų kultūros draugija švenčia 30 metų Lietuvos valstybei atkūrimo, 2020 m. kovo 11 d.

Parodos atdarymas Užsienio reikalų ministerijoje.

Nuotr. iš pašnektovo archyvo

Susitikimas su Prezidentu Valdu Adamkumi.

pabrėžia, kad tų pačių metų balandžio 14 d. Gudų kultūros draugija gavo teigiamą LR Vyriausybės atsakymą į raginimą išsaugoti Baltarusijos, Lietuvos ir Lenkijos nacionalinio didvyrio Kosto Kalinausko egzekucijos vietą Lukiškių aikštėje. – Tačiau dėl XX a. baltarusio kunigo Adomo Stankevičiaus atminimo pagerbimo draugija iš Vilniaus arkivyskupo kurijos dėl atminimo lentos įrengimo Šv. Mikolajus bažnyčioje sulaukė neigiamo atsakymo. Vėliau lenta buvo įrengta ant buvusios Vilniaus baltarusių gimnazijos pastato Bazilijonų sienoje“.

Pasak A. Adamkovič, sunkiausi metai draugijai buvo 2014-ieji, kai atsiradęs organizacijos skilimas

sukėlė grėsmę jos išlikimui. „Laimei, vienybę pavyko išlaikyti, nors nuostolių būta. Po 2014 m. paaiškėjo, kad baltarusiai neteko savo namų Žygimanto gatvėje, – sako pašnektovas. – 2019-ieji – Kosto Kalinausko ir 1863–1864 metų sukilėlių perlaidojimas. Baltarusiai visam pasauliui parodė, kad jie yra tauta, kurią vienija ir 1863–1864 metų sukilimas. Daug kas pasikeitė 2020-aisiais, nes etninė tėvynė vis labiau nutolsta nuo Europos. Tačiau laikas bėga, draugija dirba ir tiki 1918 metų kovo 25 dienos idealų nenugalimumu bei Baltarusijos grįžimu į Europos tautų šeimą“.

Karolina Baltmiškė

Išvažiuojamasis apskritasis stalas – diskusija Dieveniškėse

Apskritojo stalo dalyviai Dieveniškėse.

Birželio 18 d. Tautinių bendrijų namai kartu su tautinių bendrijų atstovais lankėsi Dieveniškėse.

Simono Karczmano amatų kieme, vadovaujant Ilonai Šedienei, įvyko apskritasis stalas – diskusija „Tautinių bendrijų kultūros vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje, jos atsparumas bei istorinė atmintis“. Buvo aptarti tautinių bendrijų iššūkiai, akcentuota būtinybė puoselėti tautinių bendrijų kultūrą, paveldą, dalintasi patirtimis apie kultūrinių iniciatyvų poveikį jaunajai kartai. Kelionės metu aplankytas Dieveniškių krašto lankytojų centras, Poškonių gatvinis kaimas, Poškonių pilkapynas, Grybiškių ąžuolas ir Grybiškių pušis, Rimašių gatvinis kaimas, Bėčionių piliakalnis, Norviliškių pilis.

Projektą finansavo Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

TBN inf.

Eva Achtajeva

Vilnietė poetė, publicistė, dviejų eilėraščių rinkinių – „Mylėti visą pasaulį“ ir „Moters sielos kronika“, vaizdo projekto „Gyvoji poezija“ (svetainė <http://ahtaeva.lt>) autorė. Poezijos konkurso „Po Baltijos dangumi“ (Talinas) nugalėtoja. Jos kūryba išleista Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Rusijoje, Bulgarijoje, Ukrainoje, JAV, Čekijoje. Penkerius metus ji vadovavo literatūros asociacijai „Logos“, tarptautinio almanacho „Stupeni“ redaktorė, RO MAPP direktorių valdybos narė.

Украинские мадонны

Быются бурей гонимые волны
(Не про море мой сказ – про людей)
В берег дальний, страданием полны, –
Волны жён, матерей и детей.
Вал всё выше встаёт, накрывая
Земли Дании, Польши, Литвы...
В центре Вильнюса или Тракая
Их невольно заметите вы.
Речь певучая, яркая внешность,
По плечам водопады волос.
Но в бездонных очах неизбежность –
И ночей одиноких, и слёз...

В чём повинны они перед Богом,
Потерявшие семьи и кров?..
Одолевшие страха дорожку
Лишь в надежде на нашу любовь.
Привлекают красотой, стилем модным,
Но судьба и душа – пополам.
Украинские чудо-мадонны
Во спасение данные нам...

Жатва

В парках Вильнюса – осени жатва,
Под ногами ковёр урожая.
Ветру буйному листьев не жалко –
Бабы-ветви ещё нарожают.
Он беснуется, грубо срывая,
Всё, что нежно цвело и звенело –
Вниз пикирует рыжая стая.
Дворник бодро берётся за дело –
Под обкраденными деревьями
Грузом двести чернеют пакеты...
Словно смертикрылом, накрывает
Тенью подлой войны... всю планету...

Latvių vidurvasario šventė – Līguo

Birželio 18 d. pasipuošę tradiciniais vainikais Vilniaus latvių draugijos nariai ir svečiai rinkosi į Latvijos ambasadą švęsti vienos gražiausios vasaros šventės – Līguo. Susirinkusiuosius sveikino Latvijos ambasadorė Lietuvoje Solveiga Silkalna. Tradicines vidurvasario dainas priminė iš Bauskės pasikvietas etnografinis ansamblis „Vecsaule“.

Visagininietės
Veros Civenkovos
tapybos darbai

